141093

Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

14 ОКТЯБРЬ, ПАЙШАНБА № 200 (695). Сотувда эркин нархда. 1993 йил.

ТОШКЕНТДА МАРКАЗИЙ ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ ВАЗИРЛАРИНИНГ КЕНГАШИ БЎЛИБ ЎТДИ

Учрашув қатнашчилари Ўзбекистон, Тожикистон, Қирғизистон, Қозоғистон, Туркманистон республикаларида амалга оширилаётган ижтимоий дастурлар тўғрисидаги, Марказий Осиё давлатларининг аҳолини ижтимоий ҳимоялаш сиёсатини турмушга жорий қилиш бўйича биргаликда қилаётган ишлари ҳақидаги ахборотларни эшитдилар.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий таъминот вазири Баҳодир Умурзоқов кенгаш қатнашчиларига республикамизда шу соҳада олиб борилаётган ишлар, ўтиш даври шароитида уруш ва меҳнат фахрийлари, ногиронлар, кам таъминланган кўп болали оилаларни ижтимоий ҳимоялаш юзасидан Ўзбекистон раҳбарияти кўраётган чора-тадбирлар, республика Олий Кенгашининг аҳоли ана шу табақалари турмуш даражасини оширишга қаратилган қонунчилик фаолияти тўғрисида гапириб берди.

Марказий Осиё республикалари Ижтимоий таъминот вазирликлари раҳбарлари учрашув қатнашчиларининг саволларига жавоб беришди. Улар мунтазам ахборот ва тажриба алмашиб туриш ҳақида келишиб олишди. Марказий Осиё республикалари ижтимоий таъминот вазирларининг навбатдаги кенгашини келгуси йилнинг март ойида Алматида ўтказишга қарор қилинди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Қарори

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ МАЪМУРИЙ-ҲУДУДИЙ БИРЛИКЛАР, АҲОЛИ ПУНКТЛАРИ, КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, ФИЗИК-ЖУҒРОФИЙ, ГЕОЛОГИК ВА БОШҚА ТОПОНИМИК ОБЪЕКТЛАРНИНГ НОМЛАРИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ ТУҒРИСИДА

Маъмурий-ҳудудий бирликлар, аҳоли пунктлари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, физик-жуғрофий, геологик ва бошқа топонимик объектларнинг номларини тартибга солиш, шунингдек Ўзбекистон халқларининг тарихи ва анъаналари билан боғлиқ топонимлар муҳофаза қилинишини таъминлаш мақсадида, Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ва «Ўзбекистон Республикасининг маъмурий-ҳудудий тузилишига доир масалаларини ҳал қилиш тартиби тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикасидаги маъмурий-ҳудудий бирликлар, аҳоли пунктлари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, физик-жуғрофий, геологик ва бошқа топонимик объектларга ном бериш ҳамда уларнинг номини ўзгартириш тартиби тўғрисидаги Низом тасдиқлансин (илова қилинади).

2. Вазирлар Маҳкамаси топонимик объектларга машҳур кишиларнинг номини бериш масалаларини мувофиқлаштирувчи Республика комиссияси тузсин ҳамда ушбу комиссия тўғрисида Низом ишлаб чиқсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси
Ш. ЙУЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 3 сентябрь.

(«Узбекистон Республикасидаги маъмурий-ҳудудий бирликлар, аҳоли пунктлари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, физик-жуғрофий, геологик ва бошқа топонимик объектларга ном бериш ҳамда уларнинг номини ўзгартириш тартиби тўғрисида Низом»ни газетанинг 2-бетида ўқийсиз).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Ғ. Б. ҲАСАНОВНИ СИРДАРЁ ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТУҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93 (12-банди) ва 102-моддаларига мувофиқ:

Ғуломқодир Ботиралиевич Ҳасанов Сирдарё вилоятининг ҳокими этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1993 йил 13 октябрь

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Ғ. Б. ҲАСАНОВНИ УЗБЕКИСТОН СУВ ХУЖАЛИГИ ҚУРИЛИШ ДАВЛАТ КОНЦЕРНИ БОШҚАРУВИНИНГ РАИСИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТУҒРИСИДА

Ғуломқодир Ботиралиевич Ҳасанов бошқа ишга ўтгани муносабати билан Узбекистон сув хўжалиги қурилиш давлат концерни бошқарувининг раиси вазифасидан озод қилинсин.

Узбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1993 йил 13 октябрь

Халқаро молия корпорацияси делегацияси Тошкентда

13 октябрь куни жаноб Уильям Райри бошчилигидаги Халқаро молия корпорацияси делегацияси аъзолари Ўзбекистонга келди.

Тошкент тайёрагоҳида меҳмонларни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Қ. Ҳаққулов, молия вазири Э. Боқибоев ва бошқалар кутиб олди.

(ЎзА).

АЛЛОМА ЮБИЛЕЙИГА ТАЙЁРГАРЛИК

Республика Вазирлар Маҳкамасида буюк аллома Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллик юбилейини тайёрлаш ва ўтказиш ташкилий қўмитасининг мажлиси бўлди.

Мажлисни Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири, ташкилий қўмита раиси Абдулҳошим Муталов бошқарди.

Мажлисда ташкилий қўмитанинг шу йил 2 июлдаги йиғилишида қабул қилинган қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Буюк олим Муҳаммад Тарағай Улуғбекнинг 600 йиллик юбилейини ўтказиш тўғрисида»ги қарорининг Самарқанд вилояти ҳокимлиги ва республика Маданият ишлари вазирлигида қандай бажарилаётгани муҳокама қилинди. Шунингдек, аллома ҳаёти ва фаолияти ҳақида бадиий фильм яратиш борасидаги ишлар кўриб чиқилди, Мирзо Улуғбек юбилейини кенг нишонлаш тўғрисида Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг тадбирлари тасдиқланди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев қатнашди.

(ЎзА).

Муаммо, мулоҳаза, таклиф

«БОҒИШАМОЛ»ГА МУСАФФО ҲАВО КЕРАК!

«Боғишамол» деганда киши тасаввурида об-ҳавоси соф, хуш насимлар эсиб турган жаннатмонанд гўшалар гавдаланса, ажаб эмас. Дарҳақиқат, улар шундай хаёл қилишга ҳақлидирлар. Негаки, исм билан жисмнинг ўзаро мутаносиблиги етакчи аҳамиятга эга.

Афсуски, Андижон шаҳрининг «Боғишамол» даҳасида аҳвол бунинг бутунлай тескариси. Даҳанинг ён-атрофида сон-саноқсиз ғишт ва оҳак хумдонлари, карбид ва «Аглопарит» ҳамда муҳофаза ускуналарисиз ишлаётган ғишт заводлари, шиша ва сопол ишлаб чиқариш цехлари жойлашган. Уларнинг мўриларидан бурқсиб ётган заҳарли газлар фақат «Боғишамол» аҳолисигина эмас, балки Хакан, Бахрин, Чем қишлоқлари ва собиқ Киров номли жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи одамларни ҳам бир неча йилдан бери безовта қилиб келаётир.

Одамлар ўша заводларнинг дастидан арз қилиб, вилоят ва шаҳардаги обрўли ва масъул ташкилотларнинг эшигини кўп марта хатлашди. Ҳақли талаблари қондирилавермагач, қизишиб кетган аҳоли бир неча бор оммавий равишда юқоридаги заводларга бориб, уларнинг фаолиятини бир-икки кунга мажбуран тўхтатиб ҳам қўйишди. Натижада ғишт ва оҳак хумдонларининг баъзилари ёпилди, бироқ асосий қисми ҳамон ҳавога табиат ва инсон учун ўта зарарли бўлган қора тутун пуркашда давом этаётир.

Буларнинг оқибатида аҳоли ўртасида юрак, ўпка хасталиклари кўпайиб бормоқда. Заҳарли газлар наботот оламига ҳам ҳалокатли таъсир қилмоқда. Турли-туман дарахт ва ўсимликларнинг барглари қовжираб, ҳосилдорлик камайиб бораётганлигини яққол сезиш мумкин.

Юқоридаги далиллар асосида Андижон шаҳар табиатни муҳофаза қилиш ташкилоти раҳбари А. Юлдошевга мурожаат қилинганида, у кишидан, «Боғишамол» ҳавосини бир неча бор лаборатория таҳлилидан ўтказдик, текширув натижаларига кўра ҳаво мутлақо тоза, деган жавоб олинди. Тўғри, ҳаводан анализ олинган, буни инкор этмаймиз. Бироқ, хумдонлар ишламаётган ёки шамол тескари томонга эсаётган пайтларда анализ олинганлиги туфайли шундай хулосага келинган.

Табиийки, одамлар текширув натижаларига эътироз билдиришди. Лаборатория ходимлари эса, анализ учун ҳавони хоҳлаган пайтда олинглар, дея бешта резина қопча ташлаб кетишди. Биз уларнинг 3 тасини «Боғишамол» ҳавосига, 2 тасини ғишт хумдонларнинг устида бурқсиётган қора тутунга тўлдириб, лабораторияга элтиб бердик. Қизиғи шундаки, у ердагилар барча қопчалардаги ҳавони мутлақо соф, дея хулоса чиқаришди...

Янги қурилган ва қурилаётган замонавий ғишт заводлари ҳам санитария-гигиена қоидаларига зид ҳолда барпо этилмоқда. Улар билан аҳоли истиқоматгоҳлари ўртасидаги масофа 100—200 метрдан ошмайди. Уч йил аввал Андижон вилоят ҳокимияти томонидан заҳарли газлар чиқараётган масканларни босқичма-босқич тугатиш тўғрисида қарор қабул қилинган эди. Шунга асосан айрим ғишт ва оҳак хумдонлари беркитилди. Аммо одамларни қувонтирган ушбу хайрли юмуш ҳам охирига етказилмади. Қарорнинг бажарилиши мутасадди ташкилотлар томонидан етарлича назорат қилинмаганлиги оқибатида ёпилган хумдонлар яна ишга тушиб кетишди.

Қурилиш ашёлари тақчил бўлиб турган ҳозирги пайтда ғишт ва оҳак заводлари ҳам жуда зарур, албатта. Биз буни яхши тушунамиз. Қолаверса, улардан бутунлай воз кечиш керак, демоқчи ҳам эмасмиз. Лекин уларни ишлаб чиқариш жараёнида аҳоли саломатлигига путур етказишни ҳам сира оқлаб бўлмайди. Замонавий асосдаги ёпиқ усулда муҳофаза ускуналари билан қурилган заводларда истаганча ғишт ва оҳак ишлаб чиқариш мумкин.

Биз яна бир муаммо хусусида тўхталиб ўтмоқчимиз. Маълумки, газ ва нефть заҳираларимиз битмас-туганмас нарса эмас. Республикамизнинг иқтисодий мустақилликка эришишида нефть ва газ маҳсулотларидан тежаб-тергаб фойдаланиш катта аҳамиятга эгадир. Афсуски, юқорида кўрсатилган очиқ усулда ишловчи ғишт ва оҳак хумдонлари олтинга тенг бўлган газни ўйламай-нетмай исроф қилмоқда. Мутахассисларнинг айтишига қараганда, очиқ усулда ишловчи хумдонларда ёпиқ усулдаги замонавий ғишт заводларига нисбатан олти марта кўп газ сарфланар экан.

Фикримизча, очиқ усулда ишлаётган ғишт ёки оҳак хумдонларини фақатгина «Боғишамол»дагина эмас, бутун республикамизда тугатиб, улар ўрнига шу турдаги замонавий заводлар қуриш лозим. Ана шунда ҳам ҳавонинг беғуборлиги таъминланарди, ҳам иқтисодий фойда кўриларди.

Урайимжон ЙУЛДОШЕВ, Абдурайим РУЗАЛИЕВ,
(жами 31 имзо).
Андижон шаҳри, «Боғишамол» даҳаси.

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сўзи" ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

ЯНГИЛИКЛАР ✻ ФАКТЛАР ✻ ВОҚЕАЛАР

ЯНГИ ХОНАТЛАС НОМИ

АНДИЖОН туманидаги пахтазорларида меҳнат қилаётган илғор теримчиларга ярашиб, хонатлас совға қилинди.

ЯНГИ турдаги хонатласни Андижон саноат комбинати ходимлари уни «Мустақиллик» деб номлашди. Туман хўжаликларига жўнатилган хонатласнинг ноёб гули ва жилоси шарқона бўлиб, харидорлар диққатини ўзига жалб этди.

«УЛОҚ»—РОЗА БИЛАН ГУЛЗИРАДА

ХУЖАЙЛИ туманидаги Охунбобоев номли хўжаликда пахта терими бошланганда шу икки дугона пешқадамликни қўлга олишганди. Улар ҳамон ёнма-ён меҳнат қилишиб, хирмонга кунига 100-120 килодан пахта териб тўкишаяпти.

БИР ХУЖАЛИКДА УН КОРХОНА

БАЛИҚЧИ туманидаги Хайрихон Эргашева номли жамоа хўжалиги кичик корхона ва цехлар очишда ибрат бўлаяпти.

ҲОЗИР хўжалик ҳудудида ўндан зиёд кичик корхона ва цехлар ишлаб турибди. Ишчи кучи — қишлоқ ёшлари. Қирққа яқин хотин-қиз меҳнат қилаётган тикувчилик цехи кенгайтирилиб, яна 200 дан зиёд ёшлар иш билан таъминланадиган бўлди.

ДАРСЛАР — ИНГЛИЗ ТИЛИДА

ҚУҚОНДА очилган Узбекистон-Туркия ўғил болалар иқтисод лицейига вилоят туманларидан 125 иқтидорли бола танлаб олинди.

ТЕСТ синовидан муваффақиятли ўтган болалар ҳозирги кунда турк ва ўзбек муаллимларидан асосан инглиз тилида сабоқ олмоқдалар. Лицейнинг ўқув хоналари қулай, ётоқхона ва махсус спорт майдонлари бор.

УСТАНИНГ ҲАДЯСИ

БОЛАЛАР боғчаларига сархил мева-чевалар от аравада ташилаяпти.

БУВАЙДА туманидаги Дадхо қишлоғида яшовчи дурадгор-уста Муҳаммаджон ота Раҳимов ихчам ва пишиқ отарава ясаб, «Янги қўрғон» жамоа хўжалигининг боғдорчилик бригадасига ҳадя этди. Энди туман марказидаги болалар боғчаларига маҳсулотлар шу аравада келтириб берилаяпти.

ЭҲТИЁЖГА ҚАРАБ МАҲСУЛОТ

ЯНГИАРИҚ пахта заводи ишчи-хизматчилари тикувчи ва тўқувчи касбини ҳам ўрганишди. Бу ерда кичик қувватли цех очилиб, 90 кишига ишчи ўрни тайёрланганди. Энди харидорлар талаби ўрганилиб, тикувчилик ва гилам маҳсулотларидан ташқари вильвет матосидан куртқалар тикиш ҳам йўлга қўйилди.

ҚИШЛОҚ ОҚСОҚОЛИ ТУЙ БЕРДИ

ҲИСОР тоғи ёнбағридаги Хўжасоат қишлоғида яшовчи Абдусаттор-бобо Жанжалов ўзининг 95 йиллик тўйини нишонлади.

ТАБАРРУК бобонинг тўйига ташриф буюрган меҳмонлар қишлоқнинг фахри бўлмиш қарияни муборак ёши билан самимий қутлаб, сарполар кийгазишди. Вилоят ҳокими Ж. Норалиев бобонинг нафақасини икки баробар кўпайтириш тўғрисидаги ҳокимлик қарорини ўқиб эшиттирди.

ВОҚЕАЛАР

• Ватан, эл манфаати—муқаддасдир

ПОК НИЯТЛАРИМИЗ ИЖОБАТ БЎЛҒАЙ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг халқ депутатлари Сирдарё вилоят кенгаши сессиясида сўзлаган нутқи халқ оммаси томонидан катта қизиқиш билан кутиб олинди. Кўпчилик газетхонлар ўз фикр-мулоҳазалари билан таҳририятимизга мурожаат қилишмоқда. Қуйида ана шулардан айримларини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

Жуманазар ЖУМАНИЁЗОВ, Боғот тумани, Узбекистон жамоа хўжалиги боғдорчилик бригадасининг бошлиғи:

— Ушбу нутқ кўпчилик қатори мени ҳам тўлқинлантириб юборди. Унда айни ҳаётий ҳақиқатлар баён қилинган. Жумҳуриятимизда туб ўзгаришлар рўй бераяпти. Ислоҳотларнинг асосий тамойилларини амалга ошириш учун дастлабки самарали қадамлар қўйилди. Юртимизда истиқомат қилаётган ҳар бир фуқаро, ўз зиммасига масъулият юкланган ҳар бир катта-кичик раҳбар Ўзбекистоннинг келажаги йўлидаги фидойилигини, ватанпарварлигини, имон ва инсофини синовдан ўтказмоқда. Она юрт фақат меҳнат билангина обод бўлади. Лекин ҳамма ҳам ана шу эзгу ниятга ўз меҳнати билан улуш қўшаяптими? Ана шу савол барчани ўйлантираяпти.

Сиёсий, иқтисодий, маънавий ҳаётимизга татбиқ этилаётган ислоҳотлар, мамлакатимизда қабул қилинаётган қонунлар, фармонлар одамларнинг ҳаётини яхшилаш учун қилинаётган саъй-ҳаракатлардир. Бундай эзгу ниятнинг амалга ошишига тўғаноқ бўлаётганлар ҳам йўқ эмаслигини Сирдарё вилоятидаги вазият яққол кўрсатди. Тўғри, ҳозир жамиятимизда оғир тақчиллик сезилаяпти.

Лекин биз бу қийинчиликларни енгиб ўтишимизга шак-шубҳа йўқ. Юртимизда жонкуярлар, ватанпарварлар кўп, фақат уларнинг бошини бир жойга қовуштириш, мамлакат келажаги учун курашишдек мақсад сари йўналтириш зарур. Ҳар кимнинг меҳнатини қадрлаш, рози қилиш керак бўлади. Ана шундагина жойлардаги маънавий, руҳий муҳитнинг бузилишига йўл қўйилмайди.

Президентимиз ўз нутқида таъкидлаб ўтганидек, одамларни иш билан таъминлаш, уларнинг даромад олиши, турмуш даражасини яхшилаш учун қайғуриш бозор иқтисодига ўтилаётган бир пайтда жуда муҳимдир. Буни ҳамма раҳбарлар ҳам тушуниб етишлари керак.

Халқ ҳақини туя қилаётганларга нисбатан кескин чоралар кўрилмоғи, оддий фуқароларни ҳимоя қилиш учун бундан буён ҳам барча тадбирлар ишга солинмоғи зарур. Истиқлол мафкурасини ҳаётга татбиқ этувчи тизимларнинг ҳаракатга келтирилиши мустақилликни мустаҳкамлаш йўлида ҳаммани елкадош қилади. Сўзамоллик, қуруқ гап билан иш битмайди. Раҳбарлик лавозимида ўтирганлар ўз жойларига лойиқ бўлсалар, улардан юрт, ватан манфаат кўради. Сўзимнинг охирида таъкидламоқчиманки, энди ортга қайтиш йўқ. Бир-биримизнинг дардимизга, қувончимизга шерик бўлиб, аҳил яшасак, ишласак, муқаддас ниятларимизга, албатта, етамиз.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ 1993 ЙИЛ 3 СЕНТЯБРДАГИ 940—XII СОНЛИ ҚАРОРИ БИЛАН ТАСДИҚЛАНГАН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ МАЪМУРИЙ-ҲУДУДИЙ БИРЛИКЛАР, АҲОЛИ ПУНКТЛАРИ, КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, ФИЗИК-ЖУҒРОФИЙ, ГЕОЛОГИК ВА БОШҚА ТОПОНИМИК ОБЪЕКТЛАРГА НОМ БЕРИШ ҲАМДА УЛАРНИНГ НОМИНИ ЎЗГАРТИРИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

НИЗОМ

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ушбу Низом:

маъмурий-ҳудудий бирликлар ва аҳоли пунктларига;

маҳаллалар, шоҳ кўчалар, кўчалар, тор кўчалар, майдонлар, хиёбонлар, парклар, кўприклар ва аҳоли пунктлари бошқа таркибий қисмларига;

саноат ва қишлоқ хўжалик корхоналари, жамоа хўжаликлари ва ўзга кооператив хўжаликлар, қурилиш, лойиҳалаш, илмий-текшириш, геология ташкилотлари, соғлиқни сақлаш муассасалари олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, ҳунар-техника билим юртлари, умумий таълим мактаблари, мактабгача, мактабдан ташқари болалар муассасалари ва халқ таълимининг бошқа муассасалари, сув иншоотлари, аэропортлар, темир йўл бекатлари, сув транспорти воситалари ва ўзга объектларга (бундан буён матнда корхоналар, муассасалар, ташкилотлар деб юритилади);

физик-жуғрофий ва геологик объектларга ном бериш, уларнинг номини ўзгартириш, шунингдек номларни тўғри ёзиш тартибини белгилаб беради.

2. Ушбу Низомда санаб ўтилган объектларга бериладиган номлар содда, қисқа бўлиши ва илмий топонимика талабларига жавоб бериши лозим. Объектларга ном бериш ва уларнинг номини ўзгартиришда жуғрофий, тарихий, миллий, табиий ва бошқа маҳаллий шароитлар, шунингдек умумдавлат манфаатлари ҳисобга олинади.

Корхоналар, муассасалар, ташкилотларга бериладиган номлар, қоида тариқасида уларнинг жойлашган ерини, фаолият мавзуини ва қайси идорага қарашлилигини акс эттириши керак. Мазкур объектларга давлат тилида ягона шаклда ифодаланадиган қисқартма ва шартли номлар берилиши мумкин.

3. Маъмурий-ҳудудий бирликлар, маҳаллалар, шоҳ кўчалар, кўчалар, тор кўчалар, майдонлар ва аҳоли пунктларининг бошқа таркибий қисмларига ном бериш ҳамда уларнинг номини ўзгартириш бўйича таклифлар тайёрлаш учун вилоятлар, туманлар ва шаҳарларнинг ҳокимлари махсус топонимик комиссиялар тузишлари мумкин бўлиб, уларнинг таркибига тарихчилар, тилшунослар, меъморлар, ўлкашунослар, картографлар ва манфаатдор ташкилотларнинг ўзга ходимлари жалб этилади.

4. Ушбу Низом шунингдек табиат ёдгорликларига, ҳайкалтарошлик санъати асарларига ном бериш тартибини ҳам белгилайди.

II. МАЪМУРИЙ-ҲУДУДИЙ БИРЛИКЛАР ВА АҲОЛИ ПУНКТЛАРИГА НОМ БЕРИШ ҲАМДА УЛАРНИНГ НОМИНИ ЎЗГАРТИРИШ

5. Вилоятлар, туманлар ва шаҳарларга ном бериш ҳамда уларнинг номини ўзгартириш тегишли халқ депутатлари Кенгашларининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан амалга оширилади.

Қорақалпоғистон Республикасида туманлар ва шаҳарларга ном бериш ва уларнинг номини ўзгартириш Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан амалга оширилади.

6. Шаҳарчалар, қишлоқлар, овуллар ва аҳоли пунктларига ном бериш ҳамда уларнинг номини ўзгартириш халқ депутатлари вилоят Кенгашлари томонидан, Қорақалпоғистон Республикасида эса Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати томонидан тегишли халқ депутатлари туман, шаҳар Кенгашларининг сессияларида қабул қилинган қарорлар мавжуд бўлган тақдирда амалга оширилади.

7. Маъмурий-ҳудудий бирликлар ва аҳоли пунктларининг номини ўзгартириш фақат алоҳида ҳолларда амалга оширилади.

8. Шаҳарчалар, қишлоқлар, овуллар ва аҳоли пунктларига ном бериш ҳамда уларнинг номини ўзгартириш чоғида Қорақалпоғистон Республикасида ёки мазкур вилоятда мавжуд бўлган, вилоятлар шаҳарлар ва туманларга эса — Ўзбекистон Республикасида мавжуд бўлган номларни бериш таъқиқланади.

9. Вилоятлар, шаҳарлар, туманлар, қишлоқлар, овуллар, шаҳарчалар ва бошқа аҳоли пунктларига одамлар номини бериш шунингдек, уларни тарихий воқеалар шарафига номлаш таъқиқланади.

III. МАҲАЛЛАЛАР, ШОҲ КЎЧАЛАР, КЎЧАЛАР, ТОР КЎЧАЛАР, МАЙДОНЛАРГА ВА АҲОЛИ ПУНКТЛАРИНИНГ БОШҚА ТАРКИБИЙ ҚИСМЛАРИГА НОМ БЕРИШ ҲАМДА УЛАРНИНГ НОМИНИ ЎЗГАРТИРИШ

10. Маҳаллалар, шоҳ кўчалар, кўчалар, тор кўчалар, майдонлар, хиёбонлар, парклар, кўприкларга ҳамда аҳоли пунктларининг бошқа таркибий қисмларига ном бериш ва уларнинг номини ўзгартириш шаҳарлардаги, қишлоқлардаги, овуллардаги, шаҳарчалардаги маҳаллалар фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тақдимномасига биноан шаҳар ҳамда туман ҳокимлари томонидан амалга оширилади. Ҳокимларнинг ушбу масалага доир қарорлари тегишли халқ депутатлари Кенгаши томонидан тасдиқланиши лозим.

11. Янги кўчалар, майдонлар ва аҳоли пунктларининг бошқа таркибий қисмларига ном бериш янгитдан қурилаётган туманларнинг бош режаларини тасдиқлаш билан бир пайтда ёки янги қурилиш учун ерларни ажратиш чоғида амалга оширилади.

Маҳаллалар, шоҳ кўчалар, кўчалар, тор кўчалар, майдонлар ва аҳоли пунктларининг бошқа таркибий қисмларига ана шу аҳоли пунктида мавжуд номларни бериш тақиқланади.

12. Маҳаллалар, шоҳ кўчалар, кўчалар, тор кўчалар, майдонлар ва аҳоли пунктлари бошқа таркибий қисмларининг номи, одатда бошқа объектлар билан бир хил номга эга бўлганда, номи қоида тариқасида, хунук бўлганда ёки ушбу аҳоли пункти қайта қурилиши билан боғлиқ тарзда ўзгартирилади.

IV. КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАРГА НОМ БЕРИШ ҲАМДА УЛАРНИНГ НОМИНИ УЗГАРТИРИШ

13. Корхона, муассаса, ташкилот ва бошқа объектни тузиш тўғрисидаги масала ҳал қилинаётган бир пайтда уларга ном берилади. Хусусан:

республика бўйсунувидаги объектларга — тегишли вазирлик, давлат қўмитаси ва идораси тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан, ушбу объект жойлашган ҳудуддаги маҳаллий ҳокимият органининг розилиги бўлган тақдирда;

маҳаллий буйсунувдаги объектларга — Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари томонидан ном берилади. Бунда қабул қилинган қарор кейинчалик тегишли халқ депутатлари Кенгашлари томонидан тасдиқланади.

14. Амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг вазирларига, давлат қўмиталарининг ва идораларининг раҳбарларига корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва давлатнинг бошқа объектларини тузиш, қайта ташкил этиш ва бирлаштириш ҳуқуқи берилган ҳолларда ана шу объектларга ном бериш ҳамда уларнинг номини ўзгартириш — улар жойлашган ҳудуддаги туманлар, шаҳарларнинг ҳокимликлари билан келишиб олинган ҳолда тегишли вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар томонидан амалга оширилади.

15. Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари ва идоралари тизимига кирувчи давлат корхоналари, ташкилотлари ҳамда маҳаллий бўйсунувдаги ўзга объектларга Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари томонидан бериладиган номлар тегишли вазирликлар, давлат қўмиталари ҳамда идоралар билан келишиб олиниши лозим.

16. Корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга Қорақалпоғистон Республикаси ёки мазкур вилоят ва Тошкент шаҳри ҳудудида жойлашган бошқа объектларга илгари берилган номларни бериш, шунингдек тегишли вазирлик, давлат қўмитаси ва идоранинг бошқа корхоналари, муассасалари, ташкилотларига илгари берилган номларни ҳам бериш мумкин эмас.

V. ФИЗИК-ЖУҒРОФИЙ ВА ГЕОЛОГИК ОБЪЕКТЛАРГА НОМ БЕРИШ ҲАМДА УЛАРНИНГ НОМИНИ УЗГАРТИРИШ

17. Физик-жуғрофий ва геологик объектлар:

тоғлар, даралар, музликлар, текисликлар, водийлар ва қуруқлик рельефининг бошқа қисмларига;

денгизлар, кўрфазлар, бўғозлар, дарёлар, кўллар ва бошқа ер усти сув ҳавзаларига;

сув ости тизимлари, ботиқликлар, ҳавзалар, саёзликлар ва сув ости рельефининг бошқа қисмлари, денгиз оқимларига;

геоморфологик мажмуалар структуравий-геологик ва ландшафт бирликлари, геологик тегралар ва минтақалар, қаттиқ, суюқ ва газсимон фойдали қазилмаларнинг ҳавзалари, конлари ҳамда маъданлари бор жойларга (шу жумладан ер ости сувларига);

ўсимликлар ва ҳайвонларнинг турлари, хиллари ёки бошқа таксономик тоифалари тарқалган ҳудудларга (ареалларига);

табиий-тарихий ҳудудларга ном берилиши лозим.

18. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган физик-жуғрофий ва геологик объектларга ном бериш ва уларнинг номини ўзгартириш:

физик-жуғрофий объектлар бўйича — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг тақдимномасига биноан;

геологик объектлар бўйича — Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан амалга оширилади.

19. Икки ёки бир нечта давлатнинг ҳудудида жойлашган физик-жуғрофий объектларга Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг тақдимномасига ҳамда бошқа давлатнинг ҳукумати билан эришилган келишувга биноан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ном беради.

20. Чегарадаги физик-жуғрофий объектларнинг номлари Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизмати билан келишиб олинмоғи лозим.

21. Биринчи марта 1:100000 ва бундан йирикроқ масштаблик хариталарга тушириладиган, номи бўлмаган физик-жуғрофий объектларга топографик ва гидрографик суратга олишни амалга ошираётган ташкилотлар томонидан Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, тегишли вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан келишиб олинган ҳолда ном берилади. Башарти, ушбу объектлар Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардан бири ҳудудида ёки бир нечта вилоят ҳудудида жойлашган бўлса, уларга бериладиган ном Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси билан келишиб олинмоғи лозим.

22. Ҳисоботлар ва босма нашрларда илк бор қайд этилаётган геологик объектларга Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси билан келишилган ҳолда кашфиётчилар, муаллифлар, геология-қидирув, геологик, геофизик ва гидрогеологик ишларни бажараётган ташкилотлар томонидан ном берилади. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлаганидан кейин ушбу қўмита номни давлат геология кадастрига киритади.

VI. ТАБИАТ ЕДГОРЛИКЛАРИ ВА ҲАЙКАЛТАРОШЛИК САНЪАТИ АСАРЛАРИГА НОМ БЕРИШ

23. Табиат ёдгорликларига (қўриқхоналар, буюртма қўриқхоналар, ботаника боғлари ва бошқа шу кабиларга) ном бериш Ўзбекистон Республикаси Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан амалга оширилади.

24. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорига мувофиқ ўрнатиладиган ёдгорликлар, ёдгорлик лавҳалари ва бошқа ҳайкалтарошлик санъати асарларига ном бериш Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари билан келишиб олган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги, шунингдек у ёки бу ҳайкалтарошлик санъати асарининг устхати матнини тасдиқлайди.

VII. АҲОЛИ ПУНКТЛАРИНИНГ ТАРКИБИЙ ҚИСМЛАРИГА, ДАВЛАТ КОРХОНАЛАРИ, МУАССАСАЛАРИ, ТАШКИЛОТЛАРИГА, ФИЗИК-ЖУҒРОФИЙ, ГЕОЛОГИК ВА БОШҚА ОБЪЕКТЛАРГА ОДАМЛАР НОМИНИ БЕРИШ

25. Маҳаллалар, шоҳ кўчалар, кўчалар, тор кўчалар, майдонлар, хиёбонлар, парклар ва аҳоли пунктларининг бошқа таркибий қисмларига, корхоналар, муассасалар, ташкилотларга, физик-жуғрофий, геологик ва бошқа объектларга давлат, жамоат арбобларининг сиёсий арбобларнинг Ватан ҳимоячилари, меҳнат қаҳрамонлари, фан, маданият арбоблари ва бошқа хизмат кўрсатган кишиларнинг номлари фақат вафотидан кейин берилиши мумкин.

26. Маҳаллий ҳокимият органлари бўйсунувида бўлган объектларга, шунингдек маҳаллалалар, шоҳ кўчалар, кўчалар, тор кўчалар, майдонлар, хиёбонлар, парклар ва аҳоли пунктларининг бошқа таркибий қисмларига одамлар номини бериш Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати, халқ депутатлари вилоят ва Тошкент шаҳар Кенгашлари томонидан, республика бўйсунувидаги объектларга одамлар номини бериш эса — Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан амалга оширилади.

Ушбу Низомнинг 25-бандида кўрсатиб ўтилган объектларга одамлар номи берилган тақдирда, шунингдек илгари берилган номлар ўзгартирилганда тегишли давлат ҳокимияти органларининг қарорлари топонимик объектларга машҳур кишиларнинг номларини бериш масалаларини мувофиқлаштирувчи республика комиссияси билан келишиб олинади.

VIII. ЯКУНЛОВЧИ ҚОИДАЛАР

27. Ушбу Низомда кўрсатиб ўтилган объектлар номларининг (вилоятлар, туманлар ва шаҳарларнинг номларидан ташқари) ёзилишини аниқлаштириш объектларга ном бериш ва уларнинг номини ўзгартириш ҳуқуқи берилган тегишли органлар томонидан амалга оширилади.

Маъмурий-ҳудудий бирликлар (вилоятлар, туманлар ва шаҳарлар) номларининг ёзилишини аниқлаштириш Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан амалга оширилади.

Қорақалпоғистон Республикасида туманлар ва шаҳарлар номларининг ёзилишини аниқлаштириш Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан амалга оширилади.

28. Ўзбекистон Республикасининг вазирликлари, давлат қўмиталари, идоралари, корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари хизмат ёзишмалари, ҳисоботлар, илмий, ўқув, ахборот нашрларида, даврий матбуотда ва картография нашрларида қўлланадиган жуғрофий ва геологик номларни тўғри ёзишда «Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ҳақида»ги Қонунга амал қиладилар.

29. Давлат объектлари номларининг каталоглари:

ўз бўйсунувидаги объектлар бўйича — Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари ва идоралари томонидан;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳудудида жойлашган маҳаллий аҳамиятдаги объектлар бўйича — Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан юритилади.

Мазкур давлат объектларининг рўйхатлари ҳар йили 1 январдаги ҳолат бўйича Ўзбекистон Республикаси Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитасига тақдим этилади.

30. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қарорига биноан барпо этиладиган ёдгорликлар, ёдгорлик лавҳалари ва бошқа ҳайкалтарошлик санъати асарларининг рўйхатлари:

республиканинг бутун ҳудуди бўйича — Маданият ишлари вазирлиги томонидан;

Қорақалпоғистон, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳудуди бўйича — Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан юритилади.

31. Физик-жуғрофий объектлар бўйича — Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Геодезия ва картография бошқармасида, геологик объектлар бўйича — Ўзбекистон Республикаси Геология ва минерал ресурслар давлат қўмитасида, табиатни муҳофаза этиш объектлари бўйича эса — Ўзбекистон Республикаси Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитасида картотека юритилади.

Иқтисодиёт қирралари

ЧОРВАЧИЛИКДА ҲУҚУҚИЙ ИСЛОҲОТ

Ўзбекистон Республикасидаги мавжуд ветеринария хизматининг шу кунлардаги аҳволи — уни тубдан қайта қуришни талаб этади. Бусиз республикалараро ва ташқи алоқалар кенгайиб бораётган ҳозирги шароитда чорва молларини умумий касалликлардан ҳимоя қилиш чора-тадбирларини яхшилаб бўлмайди.

Эндиликда ҳозиргача амалда бўлган ветеринария бўйича собиқ Иттифоқ қонунлари бугунги кун талабларига умуман мос келмай қолди. Шу муносабат билан Ўзбекистон Олий Кенгашининг 12-чақириқ ўн учинчи сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ветеринария тўғрисидаги Қонун»и қабул қилиниши барча ветеринария мутахассислари ҳаётида катта воқеа бўлди. Мазкур қонуннинг муҳим жиҳатлари шундан иборатки — у ветеринария хизматини ҳозирги оғир аҳволдан тезроқ чиқариб, унинг ҳуқуқий ҳамда ижтимоий ҳимоясини тўла тўкис таъминлайди. Шу Қонун ветеринария Бош бошқармаси мамлакатимизнинг бутун ҳудудида ягона Давлат ветеринария назоратини амалга оширувчи барча вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, уюшмалар, концернлар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқароларга, шу жумладан чет эллик юридик шахсларга ветеринария масалалари бўйича ижро этиш мажбурий бўлган кўрсатмалар бериш имкониятига эга бўлди. Шунингдек бу қонун янги ташкил этилган Давлат илмий назорат лабораториясининг янада самаралироқ фаолият кўрсатиши учун ҳам муҳим дастур-амал бўлиб хизмат қилади.

Бундан ташқари, Қонунда кўрсатилганидек — ветеринария Бош бошқармаси республика қишлоқ хўжалиги вазирлиги тасарруфидан чиқиб, Республика вазирлар маҳкамаси қошидаги Давлат қўмитасига айлантирилиши республикада ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг туб моҳиятидан келиб чиққан тадбирдир.

Қишлоқ хўжалигида, хусусан чорвачиликда мулкий муносабатларнинг ўзгариши, чорвачилик фермалари ва комплексларнинг хусусийлаштирилиб, фермер ҳамда шахсий хўжаликларга айлантирилиши ветеринария хизматининг мустақил бўлишлигини тақазо этди.

Республикамизда мустақил ветеринария хизмати ташкил этилганлиги соғлом чорва подасини бунёд этиш вазифасини қўйди. Бу ўз навбатида ветеринария тармоғини ҳозирги қийин вазиятга қарамай зарур дори-дармонлар ҳамда эмламалар билан таъминлаш вазифасини қўймоқда. Сир эмас, ҳозирги пайтга келиб, Россия ва бошқа собиқ Иттифоқ республикалари, билан ўзаро ҳисоб-китоб ишларининг мураккаблиги ва нарх-навонинг кескин кўтарилиши туфайли ветеринария хизматини биопрепаратлар ва бошқа даволаш ҳамда диагностик воситалар, махсус эмламалар билан таъминлаш қийинлашди.

Шу муносабат билан эндиликда ветеринария мутахассислари ва олимларининг олдидаги биринчи навбатдаги вазифа — ветеринария ҳамда чорвачилик учун зарур, атроф-муҳит ва инсон саломатлиги учун зарарсиз, юқори самарага эга бўлган дори-дармонлар яратиш ҳамда уни кенг кўламда ишлаб чиқариш — биринчи даражали вазифа бўлиб қолди. Кейинги йилларда ветеринария ва чорвачилик учун зарур бўлган препаратлар ишлаб чиқарувчи ва сотиш билан шуғулланувчи турли хил кичик корхоналар, фирмалар, воситачи тижорат тизимлари пайдо бўлаётганлигини эътироф этиш лозим. Ҳозирда Ўзбекистонда ветеринария препаратлари ишлаб чиқариш ва сотиш масалалари бўйича «Ўзбиокомбинат», бир неча илмий тадқиқот институтлари Республика зооветтаъминот тармоғига қарашли давлат тасарруфидаги ташкилотлар, «Денис», «Интеллект», «Зооветсервис», «Узавгровет», «Ниҳол», «Сардор», «Опыт» ва бошқа бир қатор ширкатлар, воситачи тижорат тизимлари фаолият кўрсатмоқда. Бироқ мазкур корхоналарнинг ветеринария санитария ҳолати бўйича назорат-текширув ишларини амалга ошириш, шунингдек уларни ўз вақтида рўйхатга олиш ва ишлаб чиқариладиган дори-дармонларнинг Давлат андозасига мос келишини, ишлаб чиқариш технологиясига риоя қилинишини назорат қилиш ва бошқа қатор муҳим вазифалар пайдо бўлдики, бундай вазифаларни собиқ Иттифоқ даврида Москвадаги Бутуниттифоқ Давлат илмий назорат институти бажарар эди. Ҳозирги кунга келиб республикамиздаги махсус эмламалар ишлаб чиқарувчи корхоналар учун зарур бўлган препаратларнинг техник шартлари, техник норматив ҳужжатлари ва бактерия ҳамда вирусларнинг штамплари билан таъминлаб бориш жуда қимматга тушмоқда. Чунки, юқорида тилга олинган Москвадаги институт бир препаратнинг техник-норматив ҳужжатлари учун 250—300 минг сўм, ҳар бир бактерия ёки вирус штамп учун эса 350—400 минг сўм атрофида маблағ сўрамоқда.

Ана шундай муаммолар туфайли шу йилнинг апрель ойидан бошлаб ветеринария Бош бошқармаси қошида ўз низомига эга бўлган ветеринария препаратлари Давлат илмий назорат лабораторияси ташкил этилди. Унинг асосий вазифалари — ветеринария препаратлари ишлаб чиқараётган давлат корхоналари, илмий тадқиқот институтлари, кичик корхоналар, ширкатлар ва бошқа ташкилотларда ветеринария санитария режими устидан давлат назоратини ўрнатиш ва биопрепаратлар (эмламалар) ишлаб чиқариш учун ишлатиладиган микроб ва вируслар штампларини сақлаш, саралаш, уларнинг хусусиятларини ўрганишдан иборат. Шунингдек препаратлар ишлаб чиқариш технологиясини такомиллаштириш республика ва чет элда ишлаб чиқарилиб чорвачилик ва ветеринарияда қўллаш учун таклиф қилинаётган янги дори-дармонларни текшириш ва рўйхатга олиш чорвачилик озуқалари ишлаб чиқаришда технологик шартларга риоя қилинишини назорат қилиш вазифаси ҳам лабораториямиз зиммасига юклатилган.

Шундай қилиб республикамизда ветеринария препаратлари ишлаб чиқарилиши ва сотилишида қатъий тартиб ўрнатилиши, аста-секин бўлса ҳам мавжуд камчиликлар бартараф этилиши имконияти пайдо бўлди. Шунингдек, Россия ва бошқа мамлакатларнинг дори-дармонлар ишлаб чиқарувчи ташкилотлари билан ҳамкорлик қилувчи ўз илмий назорат муассасамизга эга бўлдик.

В. КАРИМОВ,
Ўзбекистон Давлат илмий назорат лабораторияси директори, ветеринария фанлари номзоди.

Шаҳрисабз туманидаги Улуғбек номли жамоа хўжалиги аъзолари хўжалик маблағига қурилган 140 ўринли болалар боғчасини ўз фарзандларига совға қилдилар. Тумандаги 227-механизациялашган кўчма колонна қурувчилари боғча қурилишига бош-қош бўлдилар. Янги боғчада бешта гуруҳ мавжуд бўлиб, уларнинг дам олишлари, ўйнашлари учун барча шароит мавжуд.

Ўтиш даврининг қийинчиликларини амалда енгиш ёш авлодга ғамхўрликдан бошланади. Бу фикр ўз ифодасини топаётганлиги боис шу кунларда хўжаликда яна битта болалар боғчаси қуриш учун тайёргарлик кўрилаяпти.

СУРАТДА: боғча тарбиячиси Назокат Каримова болалар билан янги боғчанинг ширинам хонасида.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат.

МИСРДА БИЛИМ ОЛИШАДИ

Мустақил Ўзбекистоннинг хорижий мамлакатлар билан олий таълим соҳасидаги ҳамкорлик алоқалари тобора кенгайиб бормоқда. Шу кунларда Туркия Республикасида 1200 дан зиёд, Америка Қўшма Штатларида 100 дан ортиқ ўзбекистонлик талаба таълим олаётганининг ўзиёқ фикримизнинг исботи бўла олади.

13 октябрь куни яна 90 га яқин ёш ҳамюртимиз Тошкент тайёрагоҳидан Қоҳирага учиб кетишди.

— Бу Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг Миср Араб Республикасига қилган сафаридан сўнг икки давлат ўртасидаги ўзаро дўстона муносабатлар янада ривожланиб бораётганидан далолатдир, — деди мухбиримизга Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг биринчи ўринбосари Бахтиёр Назаров. — Талабаларнинг кўпчилиги Шарқдаги энг катта, обрўли Ал-Азҳар дорилфунуни ва дўст мамлакатнинг бошқа олий ўқув юртларида таҳсил олишади. Катта йўлга чиққан Ўзбекистон учун халқаро иқтисодий муносабатлар ва бошқа илмларни пухта эгаллаган ёшлар ниҳоятда зарурлиги ҳаммамизга аён. Хорижий давлатларда билим олаётган талабаларимиз буни жуда яхши ҳис қилишади ва уларнинг барчаси билимдон, ўз соҳасининг моҳир мутахассислари бўлиб қайтишади, деб ўйлаймиз.

(ЎзА).

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КЕНГАШ

Тошкент шаҳридаги Юнусобод тумани ҳокимиятида «Жаҳон ҳамжамияти муаммолари ечимига қўшилган муҳим ҳисса» мавзуида илмий-амалий кенгаш бўлиб ўтди. Туман ҳокимлиги ва Тошкент Молия олийгоҳи томонидан уюштирилган бу йиғин республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 48-сессиясида сўзлаган нутқига бағишланди. Унда маъруза қилган иқтисод фанлари доктори Мурод Шарифхўжаев, ҳуқуқшунослик фанлари доктори Акмал Саидов ва бошқалар юртбошимизнинг жаҳондаги энг муҳим муаммоларни муҳокама этиш ва ҳал қилиш учун тузилган халқаро ташкилот минбаридан туриб айтган фикр ва мулоҳазалари жуда катта илмий-назарий ва амалий аҳамиятга эга эканлигини таъкидладилар. Зеро, Президентимизнинг давлат бошлиғи ва мустақил Ўзбекистоннинг вакили сифатида бу табаррук даргоҳда нутқ сўзлаши қонуний ҳодиса ҳисобланади. Ўз юртида тинчлик ва барқарорликни қарор топтирган раҳбаргина ана шу юксак доирада тинчлик ва осойишталик ҳақида гапириш учун ҳақлидир.

Президентимиз маърузасида Марказий Осиёда хавфсизлик ва ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлаш билан бирга ушбу ташкилот фаолиятини такомиллаштириш ва кучайтиришга оид фикрлар билдирилдики, буни алоҳида таъкидлаш ўринлидир. Юртбошимиз жаҳон сиёсатчилари эътиборини тожик-афғон чегарасидаги ҳалокатли оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган аҳволга жалб этди. Тошкент шаҳрида минтақамизда хавфсизлик, барқарорлик ва ҳамкорлик масалалари бўйича БМТнинг доимий ишловчи семинарини ўтказиш таклиф этилди. Агар шу мулоҳаза амалга ошса, осойишталикни ва чегараларнинг яхлитлигини бузмоқчи бўлганларга қарши турли хил жазо чораларини кўзда тутиш, халқаро ташкилот учун тегишли тавсияномалар ишлаб чиқиш мумкин бўлар эди.

Кенгаш қатнашчилари юртбошимизнинг БМТдаги нутқи аҳоли истиқомат жойлари, меҳнат жамоаларида алоҳида ўрганиб чиқилиши кераклигини таъкидладилар.

С. МУҲИДДИНОВ.
«Халқ сўзи» мухбири.

• *Ниқобни очганда...*

ҚУРЪОННИ СОТГАН ОДАМ

ТОЖИК МУХОЛИФАТИ ЕТАКЧИЛАРИ ОРАСИДАГИ ЭНГ ЁВУЗ ШАХСЛАРДАН БИРИ—ҲОЖИ АКБАР ТЎРАЖОНЗОДАДИР

Унинг ҳужжат бўйича исми шарифи қуйидагича: Акбар Тўраевич Қаҳҳоров. 1954 йилда Орджоникидзеобод туманининг Туркобод қишлоғида иккинчи авлод эшон оиласида туғилган. Миллати — тожик. Биринчи авлод эшон — бобоси бу рутбани олдин ўзи қўлида чўпон бўлиб ишлаган эшондан олган. Ҳожи Акбарнинг отаси республикадаги энг бой одамларнинг бири эди. У ҳокимият билан тотувликда яшаган. 1983 йилда ҳажга борган. Ўша пайтда бу жуда қийин, ҳар икки-уч йилда республикадан биттагина одам ҳажга бора олар эди. У бу ишни осонлик билан ҳал қилди. Ўғли Акбарни Бухородаги мадрасага ўқишга жойлаштирди. Акбар таҳсилни кейин Тошкентдаги Ислом маъҳадида давом эттирди. У аслида ўқишни ҳам қотириб қўйгани йўқ. Кўрганларнинг айтишича, унинг пули кўп бўлган. Пули кўплигини яширмаган ҳам. Бу пулларга у «майда харажат»лардан ташқари, олдин мадраса, кейин маъҳад ўқитувчи ва раҳбарларига баҳона топиб қимматбаҳо совғалар қилган. Шу туфайли мадрасада ҳам, маъҳадда ҳам ўқишдан кўра айшини суриб юриш ҳуқуқига эга бўлган.

Барча ўқув юртлари қатори диний ўқув юртлари талабалари ҳам пахта теримига чиқарди. Шундай пайтларда олдин Бухорога, кейин Тошкентга Туркобод қишлоғидан Қаҳҳоровлар оиласининг муридлари келиб, эркатой Акбар ўрнига пахта теришарди. Бухорода ҳам, Тошкентда ҳам «бойвачча»нинг домлаларини зиёфат қилиш учун ойида икки марта қўй сўйишарди. Акбар қийналмаслиги, маишатдан маҳрум бўлмаслиги учун унга Тошкентда катта ҳовли сотиб олиб берилган, бу ерда у муридлари билан кайфу сафо сурар эди. Маъҳадни тугатганидан кейин А. Қаҳҳоров Иорданиянинг Уммон дорилфунунига ўқишга юборилади. Бу — ўша пайтда мингдан бир кишига насиб қиладиган инъом эди. Бу инъомга эга бўлиш учун ҳокимият билан қуюқ алоқада бўлиш ёки диний фаолиятда ҳокимиятга маъқул бўладиган катта ишлар қилиш лозим бўларди.

Иорданияда таҳсилни тугатганидан кейин А. Қаҳҳоров бир-икки йил Тошкентдаги Ўрта Осиё мусулмонлари диний бошқармасининг халқаро алоқалар бўлимида референт бўлиб ишлайди. 1988 йилда ўттиз тўрт яшар Акбар Қаҳҳоров кутилмаганда Тожикистон мусулмонлари қозиси этиб тайинланади. Унинг бу «ўсиш»ида тинимсиз равишда қимматбаҳо совғалар олиб турган москвалик ҳомийларнинг ҳам хизмати бор эди, албатта. Серғайрат, уддабурон, эпчил Акбар Қаҳҳоров шароитни ўрганиб олади-да, қайноқ фаолиятини бошлаб юборади. Акбарнинг омади бор экан, у ҳокимиятга келган пайтида Горбачёвона қайта қуриш туфайли динга ҳам муносабат ўзгарган эди. Ҳар қадамда мачит қуриш одат тусига кирди. Ҳар бир маҳалла ҳашаматлироқ мачит қуриш бўйича ўзаро мусобақа ўйнашга тушди. Ислом қонунларини ўргатувчи расмий ва норасмий мактаблар кўпайди. Диний адабиёт оммавий тиражларда нашр этила бошлади. Юзлаб одам ҳаж қилиш имкониятига эга бўлди. Буларнинг ҳаммаси давлат сиёсати туфайли амалга ошаётган эди, албатта. Аммо қози уялмай-нетмай, бу ишларнинг барчасини ўзим амалга оширяпман, деб жар солди. Қайта қуриш даврида яширин иш олиб борган, айримлари давлатга қарши ва бошқа жиноятлари туфайли жиноий жавобгарликка тортилган Ислом ақидапарастларининг етакчилари қозининг обрў-эътибори ошиб бораётганини ҳасад билан кузатар эдилар. Уларнинг фикрича, дин туфайли азият чекмаган, олдинги коммунистик раҳбариятнинг эркатойи бўлган қози Тўражонзода қайта қуришдан кейин ҳам уларни орқада қолдириб кетган эди. Мулла Абдулло (Абдулло Саидов) ва Ҳимматзода сингари арбоблар ҳам ундан анча орқада қолиб кетган эдилар. Мулло Абдулло қозини очиқдан-очиқ фитначиликда айблаб, у республика мусулмонларининг раҳнамоси бўлишга нолойиқ, чунки «фақат бойлигини кўпайтиришни ўйлайди, уни дин манфаатлари эмас, ўзининг шахсий, дунёвий манфаатлари кўпроқ қизиқтиради», дер эди. Бу гапларда катта ҳақиқат бор эди, албатта. Чунки қози уялмай-нетмай, яратганнинг қаҳридан қўрқмай, Саудия Арабистони мусулмонлари ҳадя қилган Қуръони Карим китобларини соттириб юборади-да, тушган пулни ҳамёнига уради.

Ҳимматзода бошлиқ Ислом уйғониш партияси майдонга чиққанидан кейин қози ўзининг республикадаги диндорлар устидан мутлақ ҳокимлигига хавф пайдо бўлганини сезди. Шунинг учун ҳам бу мутлақ ҳокимликни сақлаб қолиш мақсадида партиянинг таъсирини камайтириш учун кураш бошлаб юборди. У, Ислом партиялар тузилишини тақозо қилмайди, партиялар тузилиши Қуръонга хилоф, дея очиқдан-очиқ баёнотлар берди, партиянинг рўйхатдан ўтказилишига қарши курашди. Аммо, кейинчалик, республика раҳбариятининг Ислом уйғониш партияси фаолиятига қарши самарали кураша олмагани, халқ орасида партиянинг нуфузи тобора ошиб бораётганини кўриб, кескин тарзда феълини ўзгартирди: барчани ҳайрон қолдириб, Ислом уйғониш партияси билан ҳамкорлик қила бошлади. Ислом ақидапарастлари ўзини изчил эмасликда айбламасликлари учун у Ислом уйғониш партияси билан дастлабки муносабати Компартия Марказий Комитети ва республика раҳбарларини чалғитиш мақсадида тутилган йўл эди, деган чўпчакни ўйлаб чиқарди. Аслида эса, қози бутун онгли ҳаёти давомида ашаддий ақидапараст эканлигини айтиб кўксига урар ва қасам ичар эди.

Мулло Абдулло билан Ҳимматзоданинг қозига, мулойим қилиб айтганда, сиёсий покизалик ва виждон тозалиги борасида қўйган айбларида жон бор эди. Қозиликнинг яккаю ягона ҳокими сифатида у ҳеч ким ва ҳеч нарса билан ҳисоблашмас, билган ишини қилар эди. Унинг қозиликда ўтказган дастлабки «ислоҳот»и шундан иборат бўлдики, атрофига қариндош-уруғларини йиғди. Қозиликдаги барча вазифаларни акаси, амакиси, тоғаси, қайноғаси, куёви (синглисининг эри)... ва бошқа яқинлари эгаллади. Вазифа тақсимлашда у битта мезон — ходимларнинг ўзига сўзсиз садоқатидан келиб чиқар эди. Бу орада унинг ҳаммаслаклари доираси ҳам шаклланди. Ҳаммаслаклар худди танлаб олингандек, асосан, савдо ходимларидан — майда ходимчалар эмас, йирик бўрилардан, албатта —омбор, дўкон мудирлари, директорлар ва ҳоказолардан иборат эди. Қози билими, тажрибаси, ишлаш қобилиятидан қатъи назар, ўзига ёқмаган одамларнинг баҳридан ўтиб юбораверарди.

Қуръон қоидаларига зид равишда у биринчилардан бўлиб мусулмонларни ҳақиқий мусулмон ва кофирга ажратиш шиорини ўртага ташлади. Кейинчалик эса ўзининг қарашларини маъқулламаган ва икки юзламачилигини фош қилган мусулмонларга жаноза ўқитмасликдек шаккокликка ҳам борди. Муллалар сафидаги муҳолифлари ва айрим диндорлар мана шундай «кофир»лик унвонига «сазовор» бўлган, ҳар қандай мусулмон бундай тавқи лаънатга дучор бўлиши ҳеч гап эмас эди. Қози бундай шаккокларча ҳукм чиқараётгани учун оллоҳ ўзини ҳам жазолаши мумкинлиги тўғрисида ўйлаб ҳам ўтирмасди.

1988 йилда Кўлоб шаҳрида бўлиб ўтган диндорлар ўртасидаги қирғин-баротнинг ташкилотчиларидан бири ҳам мана шу қози эди. Тўражонзода республика мусулмонларининг раҳнамоси сифатида ақидапарастлар билан собитқадам мусулмонларни яраштириш, улар ўртасида бир-бирига ҳурмат уйғотиш ўрнига ҳар хил йўллар билан уларни бир-бирига гижгижлар эди. «Нафсим менинг балодур, ёнар ўтга солодур» — бу мақолни қозининг асосий шиори десак хато бўлмайди.

Тўражонзода Отахон Латифий ва Мақсуд Икромов сингари «демократ»лар билан алоҳида муносабат ўрнатди. Латифий унга эски, бу дунёнинг казо-казоларини биладиган тажрибали журналист сифатида керак эди. Шунинг учун ҳам қози Латифийдан сиёсий масалалар бўйича маслаҳатчи сифатида фойдаланарди. Икромов билан эса йирик молиявий ва уй савдоси билан боғлиқ найрангбозликларни амалга ошириш мумкин эди. Бу иккала «дўст», собиқ партия ходимлари кейинчалик ўз бошлиқларининг ашаддий ғоявий душманига айланиб, ислом ақидапарастларига малайлик қилишлари ҳам ажабланарли ҳол эмас.

Тепаликдан юмалаган кишининг ўзини тўхтатиб олиши қийин. Қози ҳам шу тариқа тубанликка юмалаб кетаверди. У манманларча ва виждони қийналмасдан иш тутиб, қозиликда ҳаммаслаклари билан штаб ташкил этди. Бу штабда жангарилар йиғилар, уларга қурол тарқатилар, қийноқлар, сўроқлар ўтказилар эди. Оллоҳ уйида қон ҳиди анқий бошлади. Ифлос, соч-соқоли ўсган, ниқобли ҳарбий кийим кийган, қўлида автомат тутган кимсалар тўлиб кетди. Спиртли ичимликлар, қорадори пайдо бўлди. Ҳар хил жанжаллар чиқа бошлади, Фақат Оллоҳ номи зикр этилиши лозим бўлган муқаддас даргоҳда сўкинишлар эшитила бошлади. Буларнинг барчасини кўриб турган қозилик ходимлари, жумладан қозининг қариндошлари ҳам ғазабга келган, аммо ҳеч ким бу ғазабини ошкора ифода қила олмас эди. Жума намозига келган намозхонлар бу ердаги «томоша»ни кўриб, намоз ўқиш учун бошқа мачитларга кета бошлади. Мусулмон оламидаги биронта мачит — Оллоҳ билан мулоқот, тавба-тазарру қиладиган муқаддас даргоҳ бу ердагидек оёғости бўлмаган, ўрта аср зиндонига айлантирилмаган бўлса керак. Буларнинг барчаси қозининг иродаси билан амалга ошарди. Қози бу ерда, қозихонада туриб жиҳодга даъват этувчи ваъзлар айтар, бу ваъзлардан ҳамда ароқ ва қорадоридан бошлари айланган жангариларни кўлобликлар, ўзбеклар, руслар ва бошқа қозига ёқмаган кишиларни ўлдириш учун Қўрғонтепага юборар эди. Бу ишларни амалга ошириш учун қурол, қурол сотиб олиш учун эса пул керак бўларди. Қози қозилик ҳамда собиқ Ўрта Осиё мусулмонлари диний бошқармасининг диндорлар ҳожатига мўлжалланган маблағини ҳеч бир иккиланмасдан мана шу мақсадга сарф қилаверди.

Айрим диндорларни қурол ва ўқ-дори олиб келиш учун чегарани бузиш, одамларни гаров тариқасида ушлаб туриш, ўғрилик, қотиллик сингари жиноятларга бошлаган, уларни бир-бири билан ҳам уриштириб қўйганлардан бири ҳам мана шу Тўражонзода бўлади.

Ҳозир у моддий жиҳатдан олдингидан яхши яшаса яшаяптики, ёмон яшаётгани йўқ. Жазодан қочиб юрган қози араб мамлакатлари республика мусулмонларига ҳадя қилган миллион долларни олиб кетиб, Макка яқинида сотиб олган уйида хотини ва фарзандлари билан истиқомат қилмоқда. Бошқа қариндош-уруғлари — отаси ва ака-укалари билан иши ҳам йўқ. Улар ҳозир бутун МДҲ бўйлаб сочилиб кетишган. Таҳликалардан қутилган ва «йўл азоби»дан кейин ҳордиқ олиб бўлган Тўражонзода. эса, Ўрта осиёлик бошқа муҳожирлар орасида ўз халқи ва республикаси устидан мағзава ағдариб юрибди. Барчани «жиҳод»га чорламоқда. Аммо муҳожирларнинг кўпчилигига унинг кимлиги аён бўлиб қолган. Улар қозининг юзига тик қараб, унинг ўн минглаб одам ҳалокати айбдорларидан бири эканини айтмоқдалар, мусулмон юртдошларининг қонини тўккани учун Худо олдида жавоб беришдан қўрқиш-қўрқмаслигини сўрамоқдалар. Тўражонзоданинг тожиклар бир-бирини ўлдираверсин, «беш миллион тожикдан бир миллиони қолса бўлди—бошқариш осон бўлади», деганини ҳамма эшитган, ахир. Қуръонда инсон ҳаёти, шариат қонунлари ва покиза ниятлар улуғланишини билган қози учун инсон ҳаёти бир пул бўлиб қолган. Ислом — аслида тинчлик дегани. Исломга хизмат қиладиган ҳар қандай киши инсонлар ўртасида тинчлик, инсонпарварлик, дўстлик ва иззат-ҳурмат уруғларини сочиши лозим. Тўражонзода эса буларнинг бутунлай аксини қиляпти.

Тўражонзода ҳали ҳам қасос олиш ва ўзининг айби билан не жафоларни бошидан кечирган Тожикистонга оқ отда кириб келиш орзуси билан яшайди. Бу ерда «ишлагани»да унинг вазифаси шиорлар ташлаш ва бузғунчиликларга даъват қилишдан иборат эди. У бу ишни яхши уддалаган ҳам эди. Ҳозир эса, мухолифат кучлари етакчиларининг бири сифатида халқаро фаолиятини кенгайтириб юборган. Бўзчининг мокисидек гоҳо Покистонда, гоҳо Эронда, гоҳо Афғонистонда пайдо бўлиб қолади. Кейин Саудия Арабистонига келиб, «покланади». Қаерга бормасин, ёлланган каллакесарлар ва чет эллик йўл-йўриқ ўргатувчиларга ҳақ тўлаш учун доллар, замонавий қурол-яроғ ва бошқа нарсалар тиланади. Бу ишларни у Тожикистон Республикасининг ҳозирги қонуний ҳукуматини ағдариш ва яна ватандошларини қириш ниятида қиляпти. Ўзи эса Саудия Арабистонида қўриқчилар ўртасида мазза қилиб яшаш тарафдори. Тўғри-да, бу ерда боши узра ўқлар чийилламайди, офтоб куйдирмайди, ертўла битлари таламайди, яқинлари, қариндош-уруғлари соғ-саломатми, устлари бут, қоринлари тўқми, деган ташвишли саволлар уни қийнамайди. Аммо, ҳеч ким тақдиридан қочиб қутулолмайди. Тўражонзода Оллоҳ номи билан қилган қонли гуноҳларни Оллоҳнинг ўзи кўриб турибди. У ҳар бир бандасини қилмишига яраша жазолайди.

«Бизнес и Политика» ҳафталигининг 1993 йил, 38-сонидан олинди.

Жаҳон 24 соат ичида

ҲАРБИЙ — ДЕНГИЗ МАШҚЛАРИ БОШЛАНДИ

Хавфсизликни таъминлаш мақсадида тузилган ўзаро битимга асосан Америка-Қувайт ҳарбий-денгиз машқлари бошланди. Форс кўрфазининг Қувайт ҳудудидаги қисмида ўтказилаётган қўшма ҳарбий машқдан асосий мақсад ҳар икки мамлакат ҳарбийлари тайёргарлигини синаб кўришдир. Синов машқлари бир ҳафта давом этади, деб хабар беради Қувайт ҳарбий кучларининг расмий вакили Мусиб Нажам.

БМТНИНГ СОБИҚ ЮГОСЛАВИЯДАГИ ТАДБИРЛАРИ

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти собиқ Югославия ҳудудида давом этаётган можаролар натижасида ярадор бўлганларини олиб чиқиб кетиш ва уларни даволаш тадбирларини амалга оширмоқда. Сўнгги кунларда Боснияликлар асир тушган тўрт нафар Серб аскарини БМТ вакилларига беришдан бош тортди. Серблар эса ўз навбатида пойтахт аэропортида ушлаб турилган асирларни Босния мусулмонларига беришга рози бўлмадилар. Ниҳоят бу муаммо БМТнинг аралашуви натижасида тинч йўл билан ҳал қилинди.

Ҳозир Бирлашган Миллатлар Ташкилоти 35 нафар ярадорни Франция, Қувайт, Италия ва Америкага даволанишга жўнатишни режалаштирмоқда. Шу йилнинг апрель ойидан бери тинчликсевар кучлар томонидан 200 нафар ярадор ва бемор турли давлатларга олиб кетилди.

ШВЕЦИЯ ТИНЧЛИК ТАРАФДОРИ

Швеция ҳукумати хавфли қуролларини қисқартиришга доир режани амалга ошириш учун 450 минг крон ажратди. Бу маблағдан 300 минг кронни Швеция мудофаа кучлари илмий-текшириш марказига юборилади. Марказ олимлари Америка ва туркманистонлик мутахассислар билан ҳамкорликда Марказий Осиё минтақасидаги радиактив моддалар миқдорини текширадилар. 150 минг крон эса Бирлашган Миллатлар Ташкилоти қошидаги илмий-текшириш институтига юборилади.

ЭСКИ ШАРТНОМАЛАР БУЗИЛМАЙДИ

ТОКИО. Японияга расмий ташриф билан келган Россия Федерацияси Президенти Борис Ельцин Россия собиқ СССР билан бошқа давлатлар ўртасида тузилган барча халқаро шартномаларга риоя қилишни зиммасига олажагини айтди.

Япония Вазирлар Маҳкамаси Бош котибининг муовини Нобуо Исихара Россия раҳбарининг бу сўзларини юқори баҳолади. Исихаранинг журналистлар билан суҳбатда таъкидлашича, Борис Ельциннинг баёноти, албатта, қўшма совет-япон ҳужжатларига ҳам алоқадордир.

ТАШВИШ УСТИГА ТАШВИШ

НАЙРОБИ. Уч кеча-кундуздан буён Сомали пойтахтида отишмалар тўхтаб турибди. Генерал Муҳаммад Айдид жангарилари бир ёқлама ўт очишни тўхтатиш шартига амал қилмоқда.

Генерал Айдид бошқараётган Сомали миллий альянси (СМА) БМТ ва АҚШнинг тинчлик йўлидаги ҳаракатларини қўллашга интилмоқда. Бироқ Могадишога махсус топшириқ билан келган АҚШ элчиси Роберт Оуклининг Альянс вакиллари билан учрашмаётгани уларни ташвишга солмоқда.

Аммо БМТ Бош котибининг ўринбосари Кофи Аннаннинг таъкидлашича, Хавфсизлик Кенгаши томонидан Генерал Айдидни қамоққа олиш ҳақида берилган рухсатнома ўз кучини сақлаб қолади.

(ЎзА).

• *Депутатлик ҳаловат эмас*

ХАЙРЛИ ИШНИНГ БАРАКАСИ БОР

Жомбой туманида халқ таълими тизимини ривожлантиришда катта ишлар қилинаётир.

Буюк келажак сари дадил одимлаётган республикамизда халқ таълими ўз тараққиётининг янги босқичига ўтди. Маорифчилар олдидаги бугунги асосий вазифа — мамлакатимиз, халқимиз олдида турган энг муҳим иқтисодий, ижтимоий-сиёсий масалаларни чуқур идрок этадиган, умуминсоний ва миллий қадриятларни эъзозлайдиган ёшларни тарбиялашдан иборатдир. Чунки юртимиз келажагини билимли, маданиятли, тадбиркор ёшлар, мутахассислар ҳал қилади. Шу боисдан ҳам Президентимиз Ислом Каримов Ватан мустақиллигининг дастлабки кунидан бошлаб халқ таълимини юксалтиришга катта эътибор бериб келмоқда.

Шуниси қувончлики, юртбошимизнинг бу борадаги саъй-ҳаракатларига вилоят ва туман ҳокимлари ҳам лаббай деб жавоб бермоқдалар. Жумладан Жомбой районида кейинги йилларда халқ таълимини ривожлантириш, ўқитувчиларнинг самарали ишлаши учун зарур шарт-шароитлар яратиш, янги билим масканлари ва қўшимча синфхоналар қуриш, уларнинг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлаш борасида сезиларли ишлар амалга оширилди. Бу хайрли ишларнинг бошида район ҳокими, Ўзбекистон халқ депутати Келдиёр Исроилов турибди.

Келдиёр Исроилов депутатликка номзоди кўрсатилган кундан бошлаб мактаб-маориф соҳасига диққат-эътиборини қаратган эди. Унинг сайловолди ҳаракат дастурида районда мактаблар ночор аҳволда эканлиги, таълим-тарбия савиясининг пастлиги, шу боисдан билимли ва малакали кадрлар етишмаслиги ҳар томонлама исботлаб берилган эди. Унинг дастуридан таълим-тарбия соҳасидаги бугунги туб ўзгаришлар ўша пайтдаёқ ўз ифодасини топганлиги эътиборга лойиқ.

Ҳоким депутат сифатида сайловчиларнинг мактаб-маориф ишини яхшилаш борасидаги кўплаб наказларини рўёбга чиқарди. Жумладан, 1991 йилнинг 1 сентябрида Жумҳурият қишлоқ кенгашига қарашли 34-мактаб 7 та синф хонаси, ошхона, буфет қурилиши ниҳоясига етказилди. Ноиб сайловчилар олдида берган ҳар сўзининг устидан чиқди. Ҳокимлик фаолиятининг дастлабки йилидаёқ авария ҳолатидаги мактабларни янги замонавий биноларга кўчириш, ўқитувчи ва ўқувчиларга қулай шарт-шароитлар яратиб бериш юзасидан аниқ мақсадларга қаратилган ҳаракат дастури ишлаб чиқилди. Ана шунга кўра 1992—93 ўқув йили мобайнида 7, 53, 54 ва 55-мактаблар учун янги бинолар қурилиб фойдаланишга топширилди. «Ўзбекистон» жамоа хўжалигининг Манғит қишлоғида 44-янги мактаб ҳашар йўли билан бунёд этилди. Колхозчиларнинг юзлаб жажжи фарзандлари йўл азобидан қутилдилар.

Районда мактаб иши барчанинг ишига айланган. Мактаблар, қўшимча синфхоналар, ошхона ва буфетлар ҳамда спорт ўйингоҳлари ташкил этишда меҳнат жамоалари, оталиқ ташкилотлари, тадбиркорлар, ишбилармонлар ва кенг жамоатчилик қўлидан келганча амалий ёрдам кўрсатмоқда. Шу боисдан ҳам бу соҳада ижобий ўзгаришлар юз берди. Янги ўқув йили арафасида 19, 29, 40-ўрта мактабларнинг барча қулайликларга эга бўлган янги бинолари йигит-қизларни ўз бағрига олди. Бу хайрли ва савоб иш бир дақиқа бўлса-да, тўхтагани йўқ. Яқин кунлар ичида яна олтита мактабнинг янги биноси фойдаланишга топширилади. Ана ўшанда мактаблардаги ўқувчилар ўринлари сони 2719 тага кўпаяди. Биронта ҳам авария ҳолатидаги мактаб қолмайди.

Мактаб ва маориф иши район ҳокимиятининг диққат эътиборида. Ҳокимиятда ўтказиладиган ҳафталик маслаҳат кенгашида мактаблар, мактабдан ташқари болалар муассасалари фаолияти атрофлича муҳокама этилиб, муаммоларни бартараф этиш юзасидан тадбирлар белгиланмоқда. Мутасадди кишиларнинг ахборотлари тингланиб, уларга янги-янги топшириқлар берилади. Халқ депутатлари район Кенгашининг шу йил май ойида бўлиб ўтган сессиясида таълим соҳасидаги ишлар манфаатдорлик билан муҳокама этилди.

Шунинг натижаси ўлароқ мактабларни янги ўқув йилига тайёрлаш вилоятда биринчилар қатори сифатли қилиб тугалланди. Бу борада айниқса оталиқ ташкилотлари ҳисобланган пахта тозалаш заводи, дон маҳсулотлари комбинати, 2507 автокорхона, «Губдин», «Дўстлик», Амир Темур, А. Курбонов, Охунбобоев номли жамоа хўжаликлари мактабларга жуда катта амалий ёрдам кўрсатди.

Ҳокимнинг қатъий талаби ва назорати билан ҳар бир мактабга жамоа хўжаликлари томонидан бир гектардан ер ажратиб берилди. Мактаб жамоалари бозор иқтисодиёти қийинчиликлари пайтида ана шу ерларда боғ-роғлар ташкил этиб, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари етиштириб ўз иқтисодларини яхшиламоқдалар.

Президентимизнинг маорифчиларни ижтимоий ҳимоялашга қаратилган фармонларига кўра районимиз қишлоқларида яшаётган 2 минг 200 нафар ўқитувчилар электрдан, табиий газ ҳамда ичимлик сувидан юз фоиз текин фойдаланмоқдалар. Шунингдек Жомбой шаҳрида яшаётган ўқитувчилар ҳам ушбу имтиёзлардан 50 фоиз баҳраманд бўлишмоқда. 183 нафар ўқитувчига давлат ва ташкилотларга қарашли уйлар бепул шахсий мулк қилиб берилди.

Туман ҳокимлигининг доимий ғамхўрлиги натижасида мактаблар ошхона ва буфетларидаги камчиликлар, етишмовчиликлар бартараф этилмоқда. Ўқувчиларга бепул нонушта беришдаги муаммоларни ҳал этиш назоратда. 23-ўрта мактабда ташкил этилган куни узайтирилган гуруҳ ўқувчилари оталиқ ташкилоти ҳисобланган дон маҳсулотлари комбинати (бошлиғи Р. Аҳмедов) томонидан ўқув йили давомида бепул овқатлантирилаётганлиги ибратлидир. Бу ташаббус кенг қулоч ёймоқда.

1993 йил Жомбойда газлаштириш йили деб эълон қилинган эди. Биринчи навбатда билим масканлари, болалар боғчаларини, шифохоналарни газлаштиришга эътибор кучайтирилди. Октябрь ойигача йигирмадан кўпроқ мактабга табиий газ келтирилди. Бугунга келиб райондаги деярли барча мактаблар «зангори олов»дан баҳраманд бўлмоқда. Жомбой район ҳокими, Ўзбекистон халқ депутати Келдиёр Исроиловнинг халқ таълими соҳасидаги кўп қиррали фаолияти ҳақида яна кўп мисоллар келтириш мумкин. Энг муҳими унинг бу борадаги ишидан халқ, маорифчилар, ўқувчилар мамнун. Қилинган меҳнат, хайрли ишдан эл-юртнинг розилиги эса ноиб учун энг юксак мукофотдир.

А. ҲАМИДОВ.

Тошкент шаҳар ресторанлар трестига қарашли «Зарафшон» қандолат цехининг кўли ширин ишчилари тўй, ҳашамлар дастурхонига файз бағишловчи ҳар турдаги ширинликлар тайёрлаш имкониятига эга. Қандолатчиларнинг ўз касбларига бўлган меҳри ва маҳоратлари туфайли бу ерга келаётган буюртмачилар кети узилмайди. Ўтган ойда режадаги 2,5 миллион ўрнига 4 миллион сўмлик маҳсулотлар сотилди.

СУРАТДА: Қандолатчи Муяссар Рихсиева билан цех бошлиғи Кимёхон Хўжаевалар таомга безак беришмоқда.

Шоназар ИБРОҲИМОВ олган сурат.

• Тарихингдир минг асрлар ичра пинҳон ўзбегим...

Ёв макрига қондинг, эй, Бухоройи Шариф,
Гулхан каби ёндинг, эй, Бухоройи Шариф.
Ўн олти вагон тилло бериб Масковга.
Итларга таландинг, эй, Бухоройи Шариф.

Жамол КАМОЛ.

Бухоро — сомонийлар, салжуқийлар, шайбонийлар, аштархонийлар, манғитлар ҳукмронлик қилган юрт ҳақида ўйлаганимда ақли ҳушим оддий ҳақиқатлар қаршисида ғош қотади.

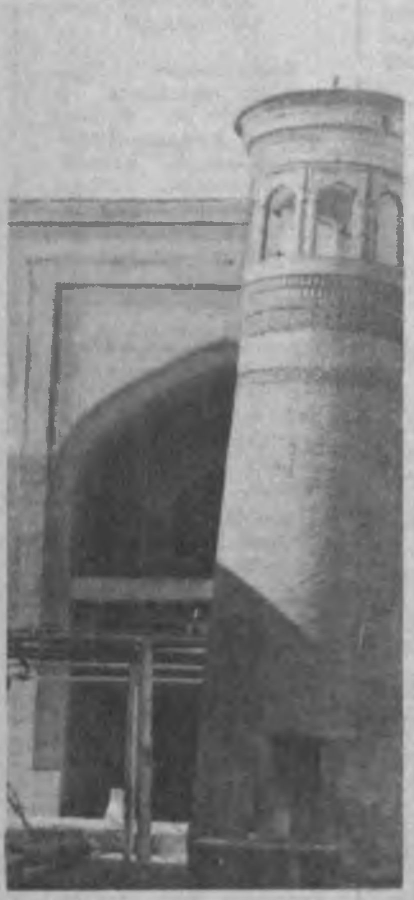

— Халқ қурган, — дейман мен.

— Халқ ким? — деб сўрашади улар.

— Халқ — бу менинг отам, сенинг бобонг, бобонгнинг бобоси... бутун бошли авлод-аждодларимиз...

— Амирни қонхўр, ёвуз дейишади, шу ростми?

Не дейин? Ўғилларим — Шоҳруҳ ва Шоҳжаҳон мактабда ўқийди. Иккисининг луғатида ҳам бирдек: «яхши», «ёмон», «босмачи», «ўзимизники», «қизиллар», «оқлар» деган олти-еттита сўз яшарди. Улар доим ҳис қилган, кўрган ва эшитган жамики воқеликни иккига — «яхши» ва «ёмон»га ажратиб баҳолайдилар.

Ҳали улар «қулоқ», «халқ душмани» каби ибораларни билишмайди. Ишонаманки, собиқ совет мактабининг «аълочи ўқувчилари» билимли ўғилларим бу ибораларни ҳам тез фурсатда ўзлаштириб, бошимга маломат тошларини дўлдек улоқтирсалар ажаб эмас. ...«Амирлари қонхўр, ёвуз дейишади, шу ростми?» — саломат бўлмас» дейман.

Мустақиллик! Хайриятки у бизнинг бошимизга қанот қоқиб учиб келди. Агар у халқимизга насиб этмаганида нималар бўлишини тасаввур этасизми? Ёлғонни — рост, миллатпарвар улуғларимизни — босмачи, қўрқоғу сотқинларни — қаҳрамон деб улуғлашда давом этардик. Табиат томонидан яратилган буюк қонуният — тенглик, адолат, ҳур яшаш каби ҳуқуқдан олислаб—мутега айланганимизни унутардик.

Сабрга, чидамга кўниккан халқмиз. Сабрдан, чидамдан алданган элмиз. Барчасига чидадик, ҳатто «дониш»лар тарихимизни гумонга ўраб, ўз мақсадлари тарозусига тортиб сўнг бизга тутдилар:

«Манғитлардан бўлган Шоҳмурод жуда жулдур ва жўн кийим кийиб юрган, жуда кам овқат еган, юришларида аскарлари билан чодирда бирга ётиб қолаверган, хонлик чодирини тиклашга изн бермаган, аъёнлардан бировиникига зиёфатга ҳам бормаган, фуқародан ҳеч қандай инъом қабул қилмаган. Бироқ у шундайин очкўз, шундайин тиллага ўч бўлганки, ўзга эллар бойлигига ҳам кўз олайтирган... неки бойлиги бўлса, барини Бухорога келтириб, манғит амирлари хазинасига жойлаган». (75-бет).

Камида 300 йил олдин тахтга ўтирган Шоҳмурод тирилиб собиқ оғамиз Евгений Березиковнинг ўзи ҳақида ёзган «баҳо»сини ўқиса, қай ҳолга тушар экан? Дарвоқе, у «биз»нинг ёзувимизга тушунмайди. Уни истаганча ҳақоратлаб ёзиш мумкин?!

Мабодо, Шоҳмурод таржимон ёлласа. Е. Березиковга шундай савол билан мурожаат этарди:

— Нима, рус подшоҳлари бойлик тўпламаганми? Сизнинг ўткир

Бухоронинг сўнгги амири Сайид Олимхон.
Рассом — Аслиддин Калонхонов.

лар, шукрки, тирик. Улар ўз тарихини сотмайди.

Ёзувчининг ушбу эссесини ўқир эканман, тўғриси, ўз-ўзини инкор этиб ёзгани — ёлғоннинг қурбсизлигидан хижолатга тушаман. Олимхоннинг хазинани яширишга, четга олиб ўтишга бўлган уринишини инкор этолмайман. Тахтдан ажралиш эҳтимоли бир лаҳза бўлсин, уни тарк этмаган бўлиши мумкин. Лекин «қирқ туяга юк» бўладиган хазинани ладин... Хуллас, маълум жойга етиб келгач, Калапўш бу ерни кузатгани тепаликка чиқади. Тоғдаги дарада у бир ёриқ жойни кўриб, амирнинг бойлигини шу ерда қолдиришга қарор қилади (81-бет).

Унинг қарорини Е. Березиков қандай билди экан?

Хазина бекитилади. Сўнг сирдан воқиф барча кишилар бирма-бир ўлдирилади. Амир шахсий соқчисини қабул қилганида, у «ўзидан бошқа ҳеч ким, ҳеч бир жонзот бекитилган юкнинг қаерда жойлашганини билмаслигини айтади». «Сир — Калапўшда, у бўлса амирнинг соясидир. Амир

зиятда ҳукумат олдига вазифа қўяди: темир йўл мамлакатнинг қон томири. Россияга вагонлар керак... Ташқи ишлар вазири Чичерин бутун Европа мамлакатларига бош уради, улар Россияга вагон беришмайди, ниҳоят океан ошиб Америкага боради. Америка олтин, фақат олтин эвазига Россияга 200 та вагон беришга рози бўлади.

Яна муаммо, шунда Ленин:

— Олтинни қаердан оламиз?— дейди. Экранда Фрунзе пайдо бўлади... Бу ёғини тасаввур этиш қийинмас. Бухоро суверен давлат, ички ишларига аралашмаслик тўғрисида аҳднома имзоланган бўлса-да, имкони топилди. Ф. Хўжаев яширинча Ленин ҳузурига чақирилади... Шундай қилиб, улар Бухорони жуда олисдан нишонга олдилар, ёш бухороликлар эса шаҳар ёниб, тўпга тутилиб (1920 йил), қимматбаҳо буюмлар, амир хазинаси вагонларга ташилгач (Ф. Хўжаевнинг 1-томида бир вагон эмас «целий состав» сўзи ишлатилади — Р. Ота Турк) ва кўп ўтмай ўйлаган режалари — Бухорони мустақил, демократ давлатга айлантириш сароб эканини тушундилар. Мисол: Бухоро Конституцияси эълон этилганидан тўрт ой ўтмай амал қилиши тўхтатилди. (Ҳ. Болтабоев: «Талабини қондирмаган инқилоб». «Шарқ юлдузи», 1991 йил 1-сон). 1922 йил 22 январда фавқулодда диктаторлик комиссияси тузилиб, у «Конституцияда кўрсатилган ҳуқуқларни чеклаш, унинг бажарилишини тўхтатиш, Бухоро МК томонидан чиқарилган буйруқларни бекор қилиш», «умумий судланувдан кўрилаётган исталган ишлар (дело)ни олиб, қайта кўриб чиқиш учун ҳарбий трибуналнинг муваққат бўлимига бериш», «Шарқий Бухоро ҳудудида исталган шахсни мансабидан қатъий назар қамоққа олиш ва ҳудуддан чиқариб юбориш» каби чекланмаган ҳуқуқлар берилди (ЎзССР, МДА, 48-Ф, 2—Р, Шд. 35—в).

Олтинлар — амир хазинаси билан боғлиқ яна бир далил: 1960—65 йилларда «Золотой поезд» номли фильм намойиш этилларди. Фильмнинг асосий воқеаси шундан иборатки, лиқ тўла олтин, қимматбаҳо буюмлар ортган поезд Оренбург орқали Москвага ўтиши керак.

Хўш, бу олтин юклаган поезд қаердан келаяпти? — деган савол туғилади.

Қай бир саҳий давлат Москвага олтин тўла поезд жўнатаяпти? Бу ҳадяларнинг манзили, эгаси ким? (Бу саволларга Ф. Хўжаевнинг биринчи томидан жавоб топасиз).

Ражаббой Ота Турк

ЮРАКДАГИ БУХОРО

Ҳар қайси хон, амирнинг ўз ўтмиши бор... Ҳақиқат тарих қатламларида сир экан, бугун у асл қиёфасини ошкор кўрсатсин, токи юракларда шубҳа қолмасин.

Бухоронинг сўнгги амири — Сайид Олимхон оқловчи ҳимоясига муҳтож эмас, бугун биз учун муҳими — зўрлик билан қулатилган тож-тахт тарихини ўрганиш. Бу дегани мустақил Ўзбекистон тарихини билиш, ўрганишдир.

Юқорида айтганим, ақл-шууримни лол қолдирган оддий ҳақиқатлар нималардан иборат?

«Амирнинг ҳиди келган ҳамма жой ва ҳамма нарсани вайрон этдик...»

(Н. А. Ласкин — учувчи, Бухоро бомбардимони иштирокчиси).

* * *

«1 сентябрь куни соат 3 ларга яқин Қарши дарвозасининг (Бухоронинг ўн битта дарвозасидан бири — Р. Ота Турк) чапроғида девор ости чуқур кавланиб, 52 пуд портловчи модда кўмилгани ва портлаш учун тайёрлаб қўйилганлиги ҳақида инженер маълумот берди»[1].

«...Бухоро Арки бомбардимон пайтида вайрон бўлди... амир хонадонига мерос дур-жавоҳирлар, олтинлар қўлга киритилди ва Москвага жўнатилди...»

* * *

«Бухоро 30 та минорадан иборат қадимий қалъа девори билан ўралган эди. Ана шу миноралар ва девор қарийб бутунлай яксон қилинди...»

(Т. Тоиров: «Бухоро бомбардимон қилинганда» — «Ёшлик» 1989 йил, 7-сон).

Ушбу кўчирмалардан мантиқ изламанг, тополмайсиз. Мен дуч келган даҳшат ва ҳақиқат фақат шулардангина иборат эмас...

Хўш, Бухоронинг айби, гуноҳи нима? Наҳотки, Сайид Олимхоннинг амир бўлганлиги (1910 йил отаси амир Абдулаҳадхон вафотидан сўнг тахтга ўтирган) Бухоронинг яксон қилинишига сабаб бўлса? Қай юрт, қай тупроқдан ҳукмрон ўтмаган?...

Тошкентдан Бухорога борганимизда кўпинча фарзандларим мендан Бухорони ким қурган, деб сўрашади.

1 В. Клеменьев. Тошкент. «Совет Туркистони учун», 1963 йил, 462-бет.

волга сукут билан жавоб бераман. Иккисини қўлидан етаклаб, Бухоро кўчаларини кезаман. Катта минора, Арк қаршисида сукутга чўмиб соатлаб ўтирамиз. Қайтишда аркдаги «Тахт жойи» деб номланган ҳовлини зиёрат қилиб, Бухоро билан вақтинча хайрлашамиз.

Улар мени қайта саволга тутмайдилар. Ўйчанлигим, маъюслигим ўғилларимга ўтгандай бўлади. Туйғуларим алдамаган бўлсин, уларнинг ўйчанлиги илоҳим рост бўлсин, дейман...

...Мактаб, дарслар, улкан шаҳарнинг шовқин-сурони уларни яна ўз бағрига олади. Икки-уч кун ўтар-ўтмас болаларнинг кўзидаги ўйчанлик йўқолади, ўғилларим бахтли болаликка қўл бериб, мендан олислаб, жуда олислаб кетадилар.

Юракдаги Бухоро билан яна ёлғиз қоламан...

Кунлар ўтиб, нохос «аълочи» ўғлим, китобхон ўғлим қувониб китоб кўтариб келади, биргалашиб ўқиймиз:

«Бухоро амирлари беаёв ёвуз, қонхўр ва очкўз бўлишган. Бир ярим асрлик ҳукмронлик даврида улар Бухородаги Арк ертўлаларида беҳисоб хазина тўплашган. Бутун халқ кечаю-кундуз ўзининг яккаю ягона ҳокими — Бухоро амири учун тер тўкиб ишлаган. Дунёнинг ҳеч бир давлатида Бухородагидек солиқ мавжуд эмас эди...»

Ўғлим ғолибона жилмаяди. Мен кўзимни олиб қочиб китобга қарайман: «Амирнинг тилласи» — Евгений Березиков[1]. Ичимда «Бир юртнинг подшоҳи, амирларига бундан ортиқ тухмат,

1 Тошкент. «Ёш гвардия» нашриёти. 1990 йил.

қаламингиз уларни доғда қолдириб, менга етдими? Дарвоқе, 45000 нусхада босилган ушбу асарингизга қанча тўлашди, кам десангиз, мендан сўнг ўтган Бухоро амирлари хазинасини ковлашда давом этинг, амир Сайид Олимхоннинг тилласини топасиз!

Е. Березиковнинг жавоб беришга вақти йўқ, у катта ишлар билан банд. Мабодо, Бухоро амирлари бирлашиб, унга ҳужум қилишса, жавоби тайин, марҳамат, ўқинг:

«...Манғитлар, яъни Бухоро амирлари беаёв эзувчи. Оғир ўлпонлар орасида иккинчи ўринда закот, яъни мол-мулк солиғи туради... Бухоро амири таабалари мол-мулкнинг қирқдан бир улушини ҳокимига инъом қиладилар. қирқ туядан биттасини, қирқ қўйнинг бирини ва ҳоказо...» (75-бет).

Инсоф билан айтганда, шу кеча-кундузда қирқта туя, қирқта отим бўлганида, жон деб бирини закот — солиқ сифатида давлатга топширган бўлардим. Жамоалаштиришдан сўнг қишлоқларда на от, на туя қолди. Қўйимиз бор эди. Йилма йил унга ҳам қирон келди. Гўшт солиғи, тухум солиғи... санаса адо бўлмайдиган солиқлар.

Ният бировни ёмонлаш, айб тақаш, билиб-билмай тарихни чалкаштириш экан, бу, жуда осон. Халқимизда тузини еб, тузлиғига тупурма, деган мақол бор. Лекин мақол ўз йўлига, сиёсатда мақолдан ҳам муҳим воқеалар, сирлар борки, бу йўлда хизмат қилиш фахр саналади. Ёзувчи Е. Березиковга амир Сайид Олимхон тилласини яширди, ундан ҳеч ким манфаатдор эмас, деган «янги тарих»ни ёзиш ва бу қўлбола тарихни халқимизга тақдим этиш зарурмиди?

Вагонларга ташилган амир хазинасини ўз кўзи билан кўрган-

олиб кетиш ёки яшириш осон эмас эди.

«Сайид Олимхон аллақачон инглизлар билан мустаҳкам алоқа ўрнатган эди. 1920 йилнинг май ойидаёқ инглизлар Бухорога Машҳад орқали икки юз туядан иборат қурол-яроғ ортилган карвон жўнатган эди. Амир айнан мана шу йўлга умид боғлаб, ўз бойликларини инглизлар эҳтиёт қилиб сақлаши учун Машҳадга чопарини жўнатди...» (78-бет).

Умуман, дунёда шундай қонун бормидики, «амир Олимхон фақат руслар билан мустаҳкам алоқа ўрнатсин» деган. Тарихга, шахсга ҳакамлик қилиш ҳуқуқи ўз манфаати йўлида бериладиган имконмидики —ёзувчи бу қадар аниқ, кескин хулоса чиқарса?

Ушбу тарихий далилни кўп марталаб адолат тарозусида тортиб кўрганман. Петто Эссертон. Ёзувчи бу кимсани инглиз дипломати ва айғоқчиси деб атайди. Амир олтинларини ана шу айғоқчига ишонган эди. У «Рус —Осиё банкининг ходими К. К. Юдахиннинг ҳисобига кўра, амирнинг бойлиги 22 миллион тилла ўн сўмликка тўғри келади»ган хазинани қўлга киритиши (амир илтимосига биноан), зўр келса, тониши ва турли баҳоналар кўрсатиш имконига эга эди. Қолаверса, ортида Британия салтанати турарди. Лекин у бировнинг дунёсига кўз тикмади, амирга рад жавобини бериб, биринчидан, инглиз ҳукуматини, иккинчидан, ўзини фирибгар, талончи деган маломатдан асраб қолди...

Е. Березиковнинг ёзишича, амир хазинани четга чиқаролмагач, шахсий соқчиси полковник тўқсоба Калапўшга топширади. Сайид Олимхоннинг бутун бойлигини ортган карвон Қарши сари йўлга тушади ва адашиб қолади. Шаҳрисабз ёки Яккабоғни тополмай (?) йўлда оворою-сарсон бў-

ўша кечасиёқ Калапўшни ўлдиришга буюради» (85-бет). Фармон бажарилади. Амир қочади...

Е. Березиковнинг ёзгани фантастик асарми десангиз, йўқ, у амирга хазинангни яширдинг, деб аниқ даъво қиляпти.

Хазинани бекитганларнинг ортидан яширинча дашт, тоғ кезиб юрган кишигина шундай аниқ ёза олади. Ёки бундай даъвога эга одам амир Олимхон билан учрашиб, унинг иқрорини тилидан эшитсагина шундай хулосага келиши мумкин.

Бухоро тарихда мисли кўрилмаган талон-торожликни бошидан кечирди. Амирнинг хазинаси — бу, баҳс қилишга арзийдиган мавзу. Билишимиз керак бўлган мавзу. Гарчи ҳақиқат қоғозларда қолса ҳам, у биз учун ўтмиш саналса-да — бизники. «Талон-торожнинг боиси нечун? — деган саволга амир Сайид Олимхоннинг хазинаси — Бухоро олтинлари муносиб жавоб бўла олади. Тасаввур қилинг, Россиядан жуда олисдаги юрт — Бухорода қурол кучи билан тўнтариш ясаш буни «инқилоб» атаб ўзга бир халқнинг ижтимоий тузумини ўзгартириб, социалистик давлат қуриб бериш... Нима, бу, сизнингча меҳр-мурувватмиди, ёш бухороликларни қўллаб-қувватлаш ёки халқнинг ғамини ейишмиди? Йўқ, гап бошқа томонда.

Инқилобдан сўнг чалажон Россиянинг қон томирларига олтин қуюлмаса оёққа туриб кетиши гумон, мамлакат тутдек тўкилган, жулдур бола қиёфасида эди. Оқ гвардиячилар темир йўлларини портлатиб, қолган-қутган вагон, поездларни бузиб, ёндириб вайрон қилишганди.

Бундан икки йил аввал Москва телевидениеси «РСФСР ташқи ишлар вазири» — Чичерин ҳақида фильм намойиш этди. Фильмда айнан юқоридаги мураккаб вазият муҳокама этилади. Йўл изланади. В. И. Ленин танг бир ва-

Хуллас, ўлжадан хабар топган Оқ гвардиячи генерал Дутовнинг аскарлари олтин юклаган поездга ҳужум қилишади. Лекин, В. И. Ленин ҳар қандай шароитда, ҳар қанча талафот, йўқотишлар билан бўлсада, олтин ортилган поездни Москвага етказишни қатъий буюрган эди. Фильмда қизил аскарлар «доҳий»нинг топшириғини аъло даражада бажарадилар. «Олтин поезд» каби фильмлар инқилоб, инқилобни мустаҳкамлаш тарихи акс этган бирдан-бир холис картиналар эди. Кези келар, мустақил Ўзбекистон худди шундай фильмларни собиқ Иттифоқ кино архивларидан яна олтин баҳосида бўлса-да сотиб олишига ишонаман...

Ҳар қандай ёлғон, тўқиб чиқарилган тарих вақт етиб ошкор бўлади. Шунинг учун ҳам тарих билан ҳазиллашиш қийин, тарих ҳар қандай одамдан ўч олишга қодир. Қизиқ, Бухоро ёнганида Баҳовуддин Нақшбанднинг, Абдухолиқ Ғиждувонийнинг руҳлари чирқираб безовта кезганини ҳурматли ёзувчимиз «Қизил Бухоро» романини ёзаётганида нечун ўйламади экан? Ким қайси мавзуда ёзади, бу, албатта, муаллифнинг ихтиёридаги ҳуқуқ. Мен уни тафтиш этишдан йироқман. Айтмоқчиманки, ҳақиқий руҳоний кишини таъбагина ҳаққа қайтаради. Е. Березиков давр талаби биланми ёки виждон амри биланми, халқимизнинг тарихига нисбатан тўқиган ёлғонларини тан олсагина Баҳовуддин Нақшбанд, Абдухолиқ Ғиждувоний, Хўжа Аҳрор каби дониш, авлиёлар ҳақида ёзишга маънан ҳақли бўлади.

Амирнинг хазинаси боис айтган мулоҳазаларим балки кимларнидир баҳсга чорлар. Муддао баҳс эмас, муддао ҳақиқатни билиш, унга яқинлашиш. Шу ниятда кимки қўлга қалам олса, мен ул зотга олдиндан ташаккур айтаман.

• Муштарий танқид қилади

«ҲОВУЗ БЎЙИ»ДАГИ МАШ-МАША

Ваъданинг ёлғони ёмон. Андижон шаҳар «сув-оқава» ташкилоти раҳбарлари шаҳардаги «Ҳовуз бўйи» маҳалла аҳлига ёлғон ваъда бераверив юзлари шувит бўлиб қолишди. Гап шундаки, ёзнинг айни жазирама кунлари маҳаллада истиқомат қилувчилар сувсиз қолдилар.

— Бир ҳовлида саккиз жонмиз, — дейди Оржоникидзе номли кўчада яшовчи Насибахон Хўжамбердиева. — Болаларнинг уст-бошини қўя туринг, ҳатто уларни ювинтириб, овқат тайёрлашга қийналиб қоляпмиз.

«Ҳовуз бўйи»га ичимлик суви автомашиналарда олиб келинади. Лекин кейинги пайтларда улар қорасини кўрсатмай қўйишди. Баҳоналардан чанқоқ қонармиди? Азбаройи сув муаммосидан қийналган маҳалла аҳли раҳбарларнинг бoқи-бепарволигига қарши норозилик билдиришган эди. Бу ерга Андижон шаҳар ҳокимлиги «сув-оқава» ташкилоти мутасаддилари келишди. Афсуски улар одамлар қалбига йўл топишни истамадилар, ёшин бир жойга бориб қолган оқсоқоллар ёш-яланглар арзини тинглашмади. Аксинча меҳнаткашларни қўрқитиш мақсадида турли дўқ-пўписалар қилишди.

Ажабо, дардингни айтмоқчи бўлсанг, тинглашни исташмаса. Бу ёғи қандай бўлди? Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш хусусидаги фармонига муносабат шуми? Қолаверса, одамлар ташвишидан ўзини йироқ тутиш қайси қуюшқонга сиғади?

Тўғри, Андижонда ичимлик суви таъминоти ёмонлиги барчага аён. Шундай бўлсада шаҳар ҳокимлигидаги айбдорларга қатъий чора кўриб, одамлар арзига қулоқ солишлари керак эди.

Яна бир гап, Андижонга Хўжаободдан ичимлик суви олиб келинаётганлиги ғоят қувонарли. Аммо катта босимга шаҳардаги эски қувурлар дош берармикан? Бу ҳақда кўп гап бўлаяпти-ю амалий ҳаракат бошланмаяпти. Қолган ишга қор ёғар қабилида иш тугилмаса кошкийди...

М. МИРЗАЕВА,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг Андижон вилояти ташкилоти раиси.

Собир Раҳимов район озиқ-овқат идораси жамоаси идора раҳбари Р. Убайдуллаевга отаси

Неъматулло қори УБАЙДУЛЛО ЎҒЛИнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат кинокомпанияси жамоаси Тошкент вилояти кинолаштириш ва кинофильмларни ижарага бериш бошқармаси бошлиғи Одилжон Пўлатовга отаси

Абдуллажон ПУЛАТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат юридик институти ректорати, жиноят жараёни кафедраси жамоаси шу кафедра ўқитувчиси ҳуқуқшунослик фанлари номзоди А. Қурбоновга падари бузруквори

ТОШПУЛАТ ОТАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Олмалиқ «Аммофос» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Ўзбекистон давлат кимё саноати концерни жамоалари М. Мирҳожиевга волидаи муҳтарамалари

Моҳира ая МИРҲОЖИЕВАнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Спорт

АФРИКАЛИКЛАР ЖАҲОН ЧЕМПИОНАТИГА ШАЙ

Ўн тўрт йил аввал «Пахтакор» футбол жамоаси авиаҳалокатга учраганини эшитиб, мухлислар қаттиқ қайғуришганди. Тез орада янги жамоа тузилиши билан мухлислар кўнглида ҳам умид уйғонди. Бу янги жамоа Тбилисининг «Динамо» клубини Тошкентда 2:1 ҳисобида ютгач, фожиа туфайли қалбларда ўрнашган қайғу пардаси бироз кўтарилгандек бўлди. Лекин янги таркибли «Пахтакор»нинг кейинги кетма-кет мағлубиятлари ўзбекистонлик мухлислар қалбига яна армон тиконлари бўлиб қадалди. Замбиялик футбол мухлислари кўнглини айни кунда шундай армон туйғулари чулғади. Маълумки, бу мамлакат футбол терма жамоаси ҳам авиаҳалокатга учраб, тез орада янгидан тузилганди. У Дания давлатида тайёргарлик босқичини ўтаб, оёққа турди. Худди бизнинг «Пахтакор»дек, дастлабки расмий учрашувда Сенегални мағлубиятга учратиб, мухлисларининг кўнглини кўтарди ва АҚШда бўладиган жаҳон чемпионати финал қисмига йўлланмани деярли нақд қилиб қўйди. Фақат бунинг учун гуруҳдаги сўнгги учрашувида бор-йўғи дуранггa эришиши керак эди. Бироқ Замбия футболчилари бунинг уддасидан чиқишолмади. Улар Мароккога 0:1 ҳисобида ютқазиб қўйишди. Натижада ягона йўлланмани Марокко қўлга киритди.

Ҳалокатга учраган «Пахтакор» жамоасининг армони мухлислар қалбида узоқ вақт, айниқса собиқ ССЖИ чемпионатлари барҳам топгунча, янгиланиб турди. Марҳум Замбия футболчиларини эса мухлислари келаси (1998 йилги) жаҳон чемпионатигача, балки янада узоқроқ муддат хотиралайдиган бўлишди.

Шунингдек, Африка зонасида жаҳон чемпионатининг финалида қатнашадиган яна икки жамоа аниқланди. Улар Нигерия ҳамда Камерун терма жамоаларидир. Ўтган жаҳон чемпионатида Камерун футболчилари жаҳон футболсеварлари қаторида ўзбекистонликлардан ҳам мухлислар орттирган эди. Қани кўрамиз, бу галги чемпионатда камерунликлар қандай «ҳунар» кўрсатишар экан. Ҳозирча финалда қатнашадиган 11 терма жамоа аниқ. Улар сафига Европадан яна ўнта, Осиёдан иккита ва Австралия — Аргентина учрашувининг ғолиби қўшилиши керак.

Р. ЖУМАЕВ.
«Халқ сўзи» мухбири.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖУРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ, (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
70000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Ж. Сафоев,
навбатчи — Р. Жумаев.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г — 599. 93616 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00 Босишга топширилди 23.00.

Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6